

การศึกษาภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
นายอสาพร พรหมรักษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2543
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ว.ร. ๒๐๖

๑๒๕๖

๑๖

การศึกษาภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

นายอาสาพร พรหมรักษ์

๑๐ ก.ค. ๒๕๔๓

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

อาสาพร พรมรักษ์. (2543). การศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ประธาน, รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร
ฉัตรศุกุล กรรมการ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 และเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วม โครงการพัฒนวุฒิภาวะทางอาชีพ ประชากรที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 49 คน และกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนวุฒิภาวะทางอาชีพ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำ จำนวน 8 คน ที่ได้มาจากประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t - test

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล จำนวน 49 คน มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง
2. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนวุฒิภาวะทางอาชีพมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**A STUDY OF CAREER MATURITY OF MATHAYOM SUKSA III STUDENTS
OF WAT CHAMONGKOL SCHOOL BANGKOK**

**AN ABSTRACT
BY
ASAN PROMRUK**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
February 2000**

ASAN PROMRUK . (2000). A Study of Career Maturity of Mathayom Suksa III Students of Wat Chaimongkol School in Bangkok. Master Projects, M.A. (Guidance and Counseling Psychology. Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Professor Dr. Pongpan Kirdpitak , Associate Professor Dr. Khompet Chatsupakul.

The purpose of this research was twofold : (1) to examine career maturity of Mathayom Suksa III students ; and (2) to compare career maturity of Mathayom Suksa III students before and after participating in the career maturity development project. The population of the study consisted of 49 of Mathayom Suksa III students of Wat Chaimongkol School in Bangkok in the academic year 1999. The subjects participated in the project were 8 Mathayom Suksa III students selected from the population and their career maturity scores were low. The research instrument was a career maturity questionnaire. The data were analyzed by t – test.

The results of the study were as follows :

1. Mathayom Suksa III students' career maturity : attitudes toward making a career choice and competence in choosing a career were average.
2. Career maturity : attitudes toward making a career choice and competence in choosing a career of Mathayom Suksa III students participated in the career maturity development project significantly increased at .01 level.

สารนิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร

ของ

นายอาสาฬห์ พรหมรักษ์

ได้รับอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาการแนะแนว

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

วันที่... 25 ...เดือน... กุมภาพันธ์... พ.ศ. 2543

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ประธานควบคุมสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. कमเพชร จัตรศุภกุล กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ให้มีความรู้ เจตคติที่ดีต่องานการให้คำปรึกษาและการแนะแนว อันส่งผลให้ ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในวิชาชีพแนะแนวเพิ่มขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์พวงทอง พิมพะวัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดชัยมงคล อาจารย์มนัสวี วัชรวิศิษฐ์ อาจารย์แนะแนว อาจารย์อารยา ถาวรสวัสดิ์ อาจารย์ศรีสุดา ทนงค์ และนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ ในการศึกษา และทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอโน้มรำลึกพระคุณบิดา มารดา ผู้ซึ่งคอยห่วงใยและเป็นกำลังใจแก่ลูกเสมอมา ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวทุกท่าน

อาสาพห์ พรหมรักษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา	4
ความสำคัญของการศึกษาศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม.....	14
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล.....	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณ ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์ คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล.....	32
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะทางอาชีพ.....	32
ความหมายของบุคลิกภาวะทางอาชีพ.....	31
ลักษณะของบุคลิกภาวะทางอาชีพ.....	33
ลักษณะของบุคคลที่มีบุคลิกภาวะทางอาชีพ	33
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะทางอาชีพ.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะทางอาชีพ.....	36
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	40
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	40
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล.....	49
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	50
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	56
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	56
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	58
อภิปรายผล.....	59
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	68
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	113

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ.....	11
2	แบบแผนการทดลอง	48
3	คุณภะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล.....	51
4	คุณภะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล.....	51
5	คุณภะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล.....	52
6	เปรียบเทียบคุณภะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล	53
7	เปรียบเทียบคุณภะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้านก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล.....	54
8	เปรียบเทียบคุณภะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้านก่อน และหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล.....	55
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามคุณภะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ.....	108
10	แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามคุณภะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ.....	109
11	แสดงคะแนนคุณภะทางอาชีพด้านเจตคติและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของนักเรียนที่ได้คะแนนคุณภะทางอาชีพต่ำ.....	110
12	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสอบถามคุณภะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง...111	
13	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบสอบถามคุณภะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของกลุ่มทดลองก่อน และหลังการทดลอง.....	112

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความเข้าใจตนเอง มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบอาชีพ (นนทภู ภูนนทรักษ์. 2535 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มีความสมดุล ทั้งทางร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด รักการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน พัฒนาอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2540 : 4) นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ดังนั้น การเรียนในสถาบันการศึกษาทุกระดับ มิใช่จะเรียนไปเรื่อย ๆ โดยไร้จุดหมาย เพราะนั่นคือ ความสูญเปล่าทางการศึกษา ผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยความตั้งใจจริงว่า สักวันหนึ่ง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว เขาจะต้องออกไปประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับชีวิตของเขา (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2541 : 23)

อาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์เพราะเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจในตนเอง การประกอบอาชีพจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า ได้แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง และได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม ในแต่ละวัน คนส่วนมากจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้าบุคคลสามารถเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสุขในชีวิต แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดเลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาในการประกอบอาชีพ และคิดจะเปลี่ยนอาชีพใหม่ ซึ่งก็ไม่ใช่ว่าทำได้ง่าย เนื่องจาก การประกอบอาชีพแต่ละอย่างจะต้องมีการเตรียมตัวและฝึกฝนในอาชีพนั้นๆ ด้วย ซึ่งต้องใช้เวลา (วัชร ทรัพย์มี. 2523 : 1)

กินชเบอร์ก (นนทภู ภูนนทรักษ์. 2535 : 1 ; อ้างอิงจาก Ginzberg. 1996) กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้น เป็นการตัดสินใจที่มีผลต่อตนเองและสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้น การเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคลจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการทำงานในอนาคต การเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองย่อมนำไปสู่ความก้าวหน้า และความสำเร็จในชีวิต แต่หากการเลือกอาชีพยังอยู่ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจ หรือไม่ทราบว่าตนมีบุคลิกภาพ

เหมาะสมกับอาชีพอะไรแล้ว อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นไม่มีวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคตของบุคคลนั้นได้

พรรณี เกษมกล (2541 : 29 – 30) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความคงเส้นคงวาของการเลือกอาชีพ และเลือกได้ตรงกับความเป็นจริง บุคคลจะเลือกอาชีพหนึ่งตลอดช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรืออาจตลอดไป และสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับลักษณะต่างๆ ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภวดี บุญญวงศ์ (2528 : 127 - 128) ที่กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองได้ เช่น มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างกว้างขวาง มีมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ อย่างถูกต้องตรงตามสภาพความเป็นจริง มีทักษะในการวางแผนด้านอาชีพ และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง นอกจากนี้ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2530 : 67 – 68) ได้กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความเข้าใจด้านต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพของบุคคลที่มีกลุ่มอายุต่างกัน เช่น นักเรียนที่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ย่อมมีความเข้าใจเรื่องอาชีพต่างไปจาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แต่ถ้านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คนใดมีความเข้าใจเรื่องอาชีพเท่ากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 คือ สูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คนอื่นๆ เราก็อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้นั้น มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คนอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ซึ่งควรจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 กลับมีความเข้าใจเท่ากับ เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เราจะกล่าวได้ว่า เขาคอนั้นมีวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่เขาเรียนอยู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การที่บุคคลใดมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงหรือต่ำ ต้องเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุของเขาเสมอ องค์ประกอบที่ใช้ในการวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคล มักเป็นข้อมูลทางด้านความรู้ความเข้าใจตนเอง และ ความรู้ความเข้าใจโลกของงานอาชีพ ส่วน ไคร์ส (มาโนชญ์ ขุนทอง. 2532 : 19 ; อ้างอิงจาก Crites. 1978) กล่าวว่า การจะพิจารณาวุฒิภาวะทางอาชีพ ของบุคคลใดจะต้องพิจารณา เจตคติและความสามารถในการเลือกอาชีพของบุคคลนั้น และจะช่วยให้ทราบว่าบุคคลนั้นสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง จะมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพเพียงใด

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ จะเกี่ยวข้องกับ เจตคติ และความสามารถของบุคคลในการเลือกประกอบอาชีพ อันเป็นผลมาจากการรู้จักและเข้าใจตนเอง การรู้จักและเข้าใจอาชีพ ตลอดจนทั้งมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร จำนวน 49 คน โดยใช้คำถามปลายเปิดว่า ปัจจุบันนักเรียนประสบปัญหาในด้านใดบ้าง และจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด พบว่านักเรียน มีปัญหาด้านอาชีพ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว และสังคม คิดเป็นร้อยละ 55.00 , 32.00 และ 13.00 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหาด้านอาชีพของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 10 คน พบว่า นักเรียนมีปัญหาดังต่อไปนี้คือ ไม่ทราบว่าตนเองมีความถนัดอะไร หรือมีความสนใจ ในเรื่องใดมากที่สุด ไม่ทราบว่าตนเองมีความสามารถ และบุคลิกภาพเหมาะสมกับอาชีพใด ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และไม่ทราบว่าตนเองควรจะศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพอะไร ไม่มีจุดมุ่งหมายสำหรับอนาคตของตนเอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นลักษณะของบุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอาชีพ

โรงเรียนวัดชัยมงคล เดิมชื่อโรงเรียนวัดช้างแสง ตั้งอยู่บนที่ดินของวัดชัยมงคล เลขที่ 437 ถนนพระราม 1 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร บนเนื้อที่ 1 ไร่ 3 งาน 27 ตารางวา เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ.2476 โดยเปิดสอนในระดับอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อมา ในปี พ.ศ. 2535 ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานการศึกษาเป็นโรงเรียนนำร่องเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ชั้นละ 2 ห้องเรียน ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน 402 คน เป็นนักเรียนหญิง 186 คนนักเรียนชาย 216 คน

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2538 : 7) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ให้เป็นไปตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แต่มีประเด็นที่แตกต่างกัน คือ วิชาเลือก โดยโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาวิชาสามัญเป็นวิชาเลือกเสรี ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร นั้น นักเรียนจะเลือกวิชาชีพเป็นวิชาเลือกเสรี ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และสภาพทางเศรษฐกิจของนักเรียน โดยทางโรงเรียนมุ่งหวังว่า เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาแล้ว นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

จากผลการสำรวจปัญหาด้านอาชีพของนักเรียน และเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดชัยมงคล ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และวิธีการที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น และในการพัฒनावุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนนั้น ชูเคอร์ (Zunker. 1990 : 171) กล่าวว่า สามารถใช้วิธีการต่างๆ ต่อไปนี้ คือ การให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การแนะแนวอาชีพ การให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับอาชีพแก่นักเรียน

ดังนั้น ในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษา วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และสร้างโครงการ เพื่อพัฒनावุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล
2. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒनावุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

ความสำคัญของการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะได้ทราบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และได้โครงการพัฒनावุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อ ครูแนะแนว ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งสิ้น 49 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 18 คน และ นักเรียนหญิง จำนวน 31 คน

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒनावุฒิภาวะทางอาชีพ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำ จำนวน 8 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ การพัฒनावุฒิภาวะทางอาชีพ ตามโครงการพัฒनावุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

2. ตัวแปรตาม คือ วุฒิภาวะทางอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity) หมายถึง สภาวะความพร้อมของนักเรียน ทั้งด้านเจตคติ และความสามารถในการเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เจตคติในการเลือกอาชีพ หมายถึง ความคิดความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเลือกอาชีพ ได้แก่

1.1.1. การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ

1.1.2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ

1.1.3. ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

1.1.4. ความพอใจในการเลือกอาชีพ

1.1.5. มโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ

2.1 ความสามารถในการเลือกอาชีพ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรู้จักตนเอง รู้จักงานหรืออาชีพ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกงานหรืออาชีพ ตลอดจนวางแผนและปฏิบัติตามแผน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 การรู้จักตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนทราบถึงความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม บุคลิกภาพ และความถนัดของตนเอง

1.2.2 การรู้จักงานหรืออาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และ รู้จักลักษณะอาชีพ เช่น ลักษณะงาน รายได้ ความก้าวหน้าในการทำงาน ความต้องการของ ตลาดแรงงาน เป็นต้น

1.2.3 การเลือกงานหรืออาชีพ หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำข้อมูลจากการรู้จักตนเอง และข้อมูลทางด้านอาชีพมาประกอบการตัดสินใจในการเลือกงานหรืออาชีพ

1.2.4 การวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถ นำเป้าหมายที่กำหนดไว้มาวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลาง และ ระยะยาว

1.2.5 การดำเนินการตามแผนที่วางไว้ หมายถึง การที่นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมาใช้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกอาชีพตามแผนที่วางไว้

2. โครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพ หมายถึง การศึกษาวิธีการต่างๆ ทางจิตวิทยาที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียน โดยการให้คำปรึกษาด้าน อาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

โครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพ ประกอบด้วย ชื่อโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ วัตถุประสงค์ ระยะเวลาดำเนินการ สถานที่ดำเนินการ งบประมาณ ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการ และการประเมินผล

สำหรับในโครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียนนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกใช้ วิธีการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นกลุ่มและรายบุคคล ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบ วิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา และสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคย ไว้วางใจ เข้าใจ ยอมรับผู้ให้คำปรึกษา และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการพัฒนาคุณลักษณะ ทางอาชีพของนักเรียน

2.2 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการให้คำปรึกษา ตามลำดับ ขั้นตอนต่อไปนี้

2.2.1 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการจำแนกข้อมูลต่างๆ ของนักเรียน โดยให้นักเรียนตอบแบบทดสอบความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

2.2.2 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการผสมผสานข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น

2.2.3 การวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการพิจารณาข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนแต่ละคน และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในการเลือกศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพ

2.2.4 การทำนาย (Prognosis) เป็นการคาดการณ์อย่างมีหลักเกณฑ์ว่านักเรียนแต่ละคน จะเลือกแนวทางในการศึกษาต่อ หรือเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างไร

2.2.5 การให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มในการเลือกศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพ โดยผู้ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษา ได้แก่ การใช้คำถามปลายเปิด ปลายปิด การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ และการให้กำลังใจ

2.2.6 การติดตามผล (Follow-up) ภายหลังการให้คำปรึกษาในแต่ละครั้ง ผู้ให้คำปรึกษาดูติดตามผลของการให้คำปรึกษา ว่าหลังจากนักเรียนในกลุ่มได้รับคำปรึกษาแล้ว นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง และอาชีพ ตลอดจนการเตรียมตัวศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพได้เหมาะสมเพียงใด

2.3 ขั้นตอนการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่นักเรียนในกลุ่มได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความคิดความรู้สึกที่มีต่ออาชีพ ตลอดจนทั้งแนวโน้มในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง แล้วผู้ให้คำปรึกษาจะให้นักเรียนแต่ละคนสรุปผลของการให้คำปรึกษา และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้น ภายหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจัดเรียงลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม
 - 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล
 - 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะ และองค์ประกอบของบุคคล
 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 2.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 2.2 ลักษณะของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 2.3 ลักษณะของผู้มีวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
 - 1.1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
 - 1.1.1. ความหมายของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
- วัชร ทรัพย์มี (2523 : 89) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้ได้พัฒนาความเข้าใจตนเอง และองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองอย่างต่อแท้ รวมทั้งให้เข้าใจโลกของงาน ตลอดจนสามารถผสมผสานสองสิ่งนี้เข้าด้วยกัน จนกระทั่งบุคคลสามารถแก้ปัญหาด้านอาชีพ ตัดสินใจ และดำเนินการตามโครงการประกอบอาชีพที่วางไว้จนประสบความสำเร็จก้าวหน้า

สำเนา ขจรศิลป์ (2529 : 92) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ คือ การช่วยผู้รับบริการให้มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกของงาน และเข้าใจกระบวนการเลือกอาชีพ เพื่อให้การเลือกอาชีพเป็นไปด้วยความมั่นใจ พึงพอใจ และเหมาะสมกับตนเอง ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือการปรับปรุงการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2530. : 80) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ เป็นการสื่อสารที่มีความหมายระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการในบรรยากาศของความสัมพันธ์ที่อบอุ่นเป็นกันเอง โดยผู้ให้บริการใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญของตนเองมาช่วยผู้รับบริการให้มีความเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนเอง เข้าใจโลกของงาน และเลือกอาชีพที่ตรงกับความต้องการในอันที่จะนำความพอใจมาสู่ตนเองและสังคม

ซูเปอร์ (นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2530 : 78 ; อ้างอิงจาก Super, 1951) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ เป็นกระบวนการช่วยบุคคลให้มีการพัฒนา และผสมผสานส่วนที่เป็นบุคลิกภาพของตนเองกับบทบาทของอาชีพให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง และนำความพึงพอใจมาสู่ตนเองและสังคม

ทิพย์วรรณ กิตติพร (2531 : 113) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และได้รับการฝึกฝนมาแล้ว ช่วยผู้มาขอรับคำปรึกษาที่มีปัญหา ความคับข้องใจในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพภายใต้สัมพันธภาพและบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง และเข้าใจตนเองให้มากขึ้น ตลอดจนเข้าใจโลกของอาชีพ เพื่อประกอบการพิจารณาในการวางแผนการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพให้เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ ความสำเร็จ และทำประโยชน์ต่อสังคมในที่สุด

จากความหมายของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาทางอาชีพเป็นสัมพันธภาพที่อบอุ่น เป็นกันเองระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา โดยผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ ทุกด้าน เข้าใจโลกของงานอาชีพ ตลอดจนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง อันส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจ และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

1.1.2. จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2523 : 89) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักถึงอิทธิพลของความตึงเครียด และค่านิยมของตนที่มีต่อจุดมุ่งหมาย เช่น การพิจารณาขั้นตอนในการเลือกอาชีพที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

อุษณา เจริญไวย (2531 : 50) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพไว้ดังนี้คือ เพื่อช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจบุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถทางการเรียน รู้จักอาชีพ และลักษณะของอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ เข้าใจสภาพแวดล้อมของงาน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจด้วยตนเอง

1. เพื่อช่วยให้บุคคลมีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถวางแผนประกอบอาชีพได้ถูกต้องเหมาะสม

2. เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถวางแผนชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

3. เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

ไกรทิส และซูเปอร์ (พิชรา แยมสำราญ. 2535 : 12 ; อ้างอิงจาก Crites and Super ,1968) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาทางอาชีพมี 2 ประการคือ ช่วยให้ผู้ใดสามารถปรับตัวด้านอาชีพได้ดี และเอื้ออำนวยให้ผู้ใดได้ใช้ความสามารถได้อย่างเต็มที่

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ คือ การช่วยให้ผู้มารับคำปรึกษา รู้จักและเข้าใจตนเองในด้านความถนัด ความสนใจ ค่านิยม บุคลิกภาพ ความสามารถ ตลอดจนการรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในด้านต่างๆ ลักษณะของอาชีพ และวิธีการที่จะเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.3. หลักการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2529 : 92 – 95) ได้กล่าวถึงหลักการในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพไว้ ดังนี้คือ

1. ผู้ให้บริการต้องไม่ตัดสินหรือแก้ปัญหาให้กับผู้รับบริการ ซึ่งหลักการในการให้คำปรึกษานั้น ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวหรืออาชีพ ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการจะต้องทำงานร่วมกันคือ ต้องช่วยกันค้นหาปัญหาที่แท้จริงของผู้รับบริการ และช่วยกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหาให้เป็นไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้รับบริการได้เกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

2. ในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจะไม่กระตุ้นให้ผู้รับบริการ ซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาที่มีสติปัญญาดีมุ่งศึกษาต่อ และไม่ควรถูกกระตุ้นให้นักเรียนนักศึกษาที่มีสติปัญญาไม่ดีออกไปประกอบอาชีพ

3. การให้คำปรึกษาด้านอาชีพนั้นผู้ให้บริการ และผู้รับบริการจะต้องร่วมกันค้นหาค่านิยมในด้านต่างๆ ของผู้รับบริการให้แน่ชัดด้วยวิธีการต่างๆ และทำให้ผู้รับบริการมีความเข้าใจบทบาทของค่านิยมต่อการเลือกอาชีพอย่างถูกต้อง ผู้ให้บริการไม่ควรนำเอา ค่านิยม และความทะเยอทะยานของตนเองให้กับผู้รับบริการ

4. ผู้ให้บริการควรนำเอาทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ หรือทฤษฎีการเลือกอาชีพ มาประยุกต์ใช้กับกระบวนการให้คำปรึกษาด้านอาชีพอย่างเหมาะสม การใช้ทฤษฎีดังกล่าวจะทำให้ผู้รับบริการไม่เร่ร่อนผู้รับบริการให้รีบตัดสินใจเลือกอาชีพ เมื่อผู้รับบริการยังมีวุฒิภาวะทางอาชีพไม่สูงพอ

5. ผู้ให้บริการควรพิจารณาเลือกวิธีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมมาใช้ในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ดังที่ วอโชวิก (Washowiak , 1973) ได้เสนอแนะว่า การให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางจะใช้ได้เป็นประโยชน์มากกับ ผู้รับบริการที่กล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในตนเองสูง แต่วิธีการให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยม ใช้ได้กับผู้รับบริการที่ไม่กล้าแสดงออกหรือไม่มีความมั่นใจในตนเอง

6. การให้คำปรึกษาด้านอาชีพมีความสัมพันธ์กับการให้คำปรึกษาด้านส่วนตัว การให้คำปรึกษาโดยทั่วไปจะเน้นการตัดสินใจเลือกอาชีพ หรือแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับอาชีพ แต่การให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวนั้นจะเน้นการแก้ปัญหาของบุคคลโดยทั่วไป เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ เป็นต้น บางครั้งปัญหาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพหรือพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลมีปัญหาด้านอารมณ์อยู่ด้วย เช่น นักเรียนที่ต้องการเลือกอาชีพอย่างหนึ่ง แต่บิดาหรือมารดาต้องการให้เลือกอาชีพอีกอย่างหนึ่ง

7. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งในการให้คำปรึกษา ผู้บริการต้องสร้างบรรยากาศที่ดีที่จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ ไว้วางใจ มีทัศนคติที่ดี และมีความศรัทธาในตัวผู้รับบริการ พร้อมทั้งจะร่วมมือกับผู้รับบริการในการแก้ปัญหา หรือในการวางแผนและพัฒนาตนเองไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับอาชีพ

8. ผู้ให้บริการต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้รับบริการ ผู้รับบริการบางคนต้องการเพียงข้อมูลด้านอาชีพบางอย่างจากผู้ให้บริการเท่านั้น ผู้รับบริการบางคนยังไม่มีความสนใจในอาชีพโดยเฉพาะ บางคนได้ทดลองเลือกอาชีพแต่ยังไม่มี ความมั่นใจ บางคนต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพที่ได้เลือกไว้แล้ว ผู้ให้บริการจะต้องเข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ และจะต้องให้บริการให้ตรงกับปัญหา และความต้องการของผู้รับบริการให้ได้มากที่สุด

9. ผู้ให้บริการต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ ในการเลือกอาชีพของบุคคลนั้นมีปัจจัยหลายด้านเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังที่ เฮอร์ และ แครเมอร์ (สำเนา ขจรศิลป์. 2529 : 95 ; อ้างอิงจาก Herr and Cramer ,1979) ได้ยกตัวอย่างปัจจัยเกี่ยวกับตนเอง และสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

ปัจจัยส่วนตัว	ปัจจัยที่เกี่ยวกับ โครงสร้างของค่านิยม	ปัจจัยที่เกี่ยวกับ โอกาส	ปัจจัยที่เกี่ยวกับ สังคมแวดล้อม
สติปัญญา ความถนัด ทักษะ	ค่านิยมทั่วๆ ไป ค่านิยมทางการงาน จุดมุ่งหมายชีวิต	อยู่ในเมือง หรืออยู่ใน ชนบท ข้อบังคับของหลักสูตร ขอบเขตทางการ ศึกษา	ความคาดหวังของ ชนชั้นในสังคม ทัศนคติของชุมชนที่มี ต่อการศึกษาและอาชีพ
ความสัมฤทธิ์ผล ประสบการณ์ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์	จุดมุ่งหมายทางอาชีพ ทัศนคติต่ออาชีพต่างๆ การใช้เวลาว่าง	โอกาสทางการศึกษา โอกาสในการประกอบ อาชีพ	ความปรารถนาและ ประสบการณ์ของ ครอบครัว
ความรับผิดชอบ ความอดสาหัส ความตรงต่อ เวลา	ความปลอดภัย ความมั่นคง ความต้องการอำนาจ	ขอบเขตในการ ประกอบอาชีพ คุณสมบัติของ ผู้ประกอบการอาชีพ	ภาพพจน์ของการศึกษา และอาชีพในสังคม อิทธิพลของเพื่อน
ความอบอุ่น ความสามารถใน การตัดสินใจ ความรู้สึกเกี่ยว กับคุณค่าแห่ง ตน	ความต้องการกฎเกณฑ์ ความต้องการ สนับสนุน ช่วยเหลือ ความต้องการ การเปลี่ยนแปลง	สถานภาพทาง เศรษฐกิจ สวัสดิการ	อิทธิพลของครู อิทธิพลของ นักแนะแนว บรรยากาศและระบบ การให้รางวัล
ความแข็งแรง ของร่างกาย ความไม่ยืดหยุ่น	การรับรู้เกียรติ และ ชื่อเสียงของอาชีพต่างๆ จริยธรรมในการทำงาน		

ทิพย์วรรณ กิตติพร (2531 : 115) ได้กล่าวถึงหลักการในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพไว้ดังนี้คือ

1. สร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่น ความไว้วางใจแก่ผู้มาขอรับคำปรึกษา
2. สนใจ อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้มาขอรับคำปรึกษาเพื่อขจัดปัญหาทางอารมณ์ก่อน
3. เข้าใจถึงเรื่องพัฒนาการด้านอาชีพ และทฤษฎีการเลือกอาชีพ
4. คำนึงถึงความต้องการของผู้มาขอรับคำปรึกษา
5. พิจารณาถึงลักษณะและองค์ประกอบที่มีต่อการเลือกอาชีพของผู้มารับคำปรึกษา
6. ส่งเสริมให้ผู้มารับคำปรึกษาดัดสินใจเลือกอาชีพ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

จากหลักการของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในการให้คำปรึกษานั้นผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่น เป็นกันเอง เพื่อให้ผู้มาขอรับคำปรึกษารู้สึกไว้วางใจ ในขบวนการให้คำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษาต้องร่วมมือกับผู้รับคำปรึกษาในการค้นหาปัญหา และวางแผนในการแก้ไขปัญหาลักษณะที่สำคัญคือ ผู้ให้คำปรึกษาต้องไม่ตัดสินใจหรือแก้ปัญหาแทนผู้รับคำปรึกษา นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาต้องนำทฤษฎีพัฒนาการทางด้านอาชีพ ทฤษฎีการเลือกอาชีพ และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพมาใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ และคุณลักษณะของผู้รับคำปรึกษา

1.1.4. คุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2529 : 95) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการให้คำปรึกษา ตลอดจนสามารถนำวิธีการ หรือเทคนิคที่เหมาะสมกับสภาพของปัญหา และบุคลิกภาพของผู้รับคำปรึกษา

อุษณา เจริญไวย (2531 : 54 - 55) กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษาที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จในการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ไว้ดังนี้คือ

1. มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง ปรับตัวได้ดี สามารถเผชิญกับอุปสรรคและปัญหารู้จักสภาพของตนเอง ยอมปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
2. มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้าได้กับทุกๆ คน
3. มีความสุขุมรอบคอบ
4. มีความเป็นประชาธิปไตย ใจกว้างขวาง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
5. เป็นคนมีเหตุผล
6. มีความไวต่อการรู้สึกและการรับรู้ เข้าใจถึงความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้เร็ว
7. มีประสบการณ์กว้างขวางในหลายๆ ด้าน
8. มีความจริงใจ ไม่เสแสร้ง ยอมรับคำของใครๆ เคารพในสิทธิส่วนบุคคล

9. จริงจังต่องาน หมั่นศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพของตน
10. ดำรงไว้ซึ่งความมีใจเป็นกลาง ในการพิจารณาปัญหาต่างๆ
11. ความสนใจอย่างแท้จริงในสวัสดิการของผู้อื่น ปราศจากความอ욕หรืออยากเห็นเป็น การส่วนตัว
12. มีประวัติการยอมรับนับถืออย่างดีจากเพื่อนฝูง และนักเรียน
13. มีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถที่จะช่วยผู้อื่นได้ ถ้าได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม
14. มีความรู้สึกว่ สิ่งตอบแทนที่จะได้รับค่าปรึกษา คือ ความสุข ความสำเร็จของ ผู้มารับบริการ และเป็น การช่วยพัฒนาสังคมไปในตัวด้วย

ทิพย์วรรณ กิตติพร (2531 : 116) กล่าวว่า ผู้ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้คือ

1. มีความรู้ และได้รับการอบรมในการให้คำปรึกษา
2. มีความรู้เกี่ยวกับโลกอาชีพ มีทักษะในการให้ข้อมูลทางด้านอาชีพ และการใช้แบบ ทดสอบต่างๆ
3. มีความเห็นอกเห็นใจ ร่าเริง และปรารถนาดีต่อผู้อื่น
4. มีความสามารถในการสื่อสาร
5. มีสุขภาพจิตดี

จากคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็น ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในการให้คำปรึกษา ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับโลกของอาชีพมีทักษะ ในการให้ข้อมูลทางด้านอาชีพ และการใช้แบบทดสอบต่างๆ นอกจาก ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็น ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ร่าเริง แจ่มใส มีเจตคติที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา ความเห็นอกเห็นใจ อยากที่จะ ช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา

1.1.5. ข้อมูลด้านอาชีพ

ฮอพพอค (วัชร ทรัพย์มี. 2523 151 – 154 ; อ้างอิงจาก Hoppock) ให้คำจำกัดความ ข้อมูลด้านอาชีพ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งงาน หรืออาชีพ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ เป็น ประโยชน์ต่อบุคคลในการเลือกอาชีพ โดยเขาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงาน ดังต่อไปนี้คือ

1. โอกาสในการเข้าทำงาน กล่าวคือ มีความต้องการในการทำงานนั้นๆ หรือไม่คาดว่า การจ้างงานในอาชีพนั้น จะเพิ่มขึ้นหรือลดลง
2. ลักษณะของงาน ได้แก่ งานที่จะต้องทำเป็นประจำวัน สัปดาห์ เดือน ปี มีลักษณะ อย่างไร อาชีพต่างๆ มีลักษณะงานเช่นใด มีเกียรติมากน้อยเพียงไร เป็นงานใหญ่หรืองานเล็ก
3. คุณสมบัติ

3.1 อายุ มีการกำหนดช่วงอายุในการเข้าทำงานและครบเกษียณไว้อย่างไร

3.2 เพศ อาชีพนั้นสงวนไว้สำหรับเพศชายหรือเพศหญิง หรือให้โอกาสบุคคล เพศชาย และเพศหญิง หรือมีความต้องการผู้ทำงานที่เป็นเพศใดมากกว่า

3.4 ส่วนสูงและน้ำหนัก มีการกำหนดส่วนสูง และน้ำหนักขั้นต่ำสุด หรือสูงสุดหรือไม่ กำหนดไว้อย่างไร

3.5 สภาพร่างกาย มีการกำหนดเรื่อง สภาพร่างกายหรือไม่ เป็นต้นว่า จะต้อง มีสายตาขนาด 20/20 ตาไม่บอดสี การได้ยินอยู่ในเกณฑ์ปกติ ความแข็งแรงของร่างกาย

3.6 ความถนัด มีการวัดความถนัดด้านใดบ้าง เป็นต้นว่า เกณฑ์ต่ำสุดหรือสูงสุดของ ระดับสติปัญญา ความถนัดด้านจักรกล ความถนัดด้านเสมียน

3.7.ความสนใจ มีการทดสอบความสนใจในอาชีพนั้นกับผู้เข้าทำงานหรือไม่ และ

3.8 การฝึกอบรม

1.2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

1.2.1. ความหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

แฮนเซน (Hansen 1976 : 6) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม คือ กระบวนการที่ ช่วยให้ผู้ใช้คำปรึกษาสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้สำรวจตนเอง และ สถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง แล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงทัศนคติและพฤติกรรมของ ตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

กอร์วีส์ และบราวน์ (ศิริภรณ์ เทพฉิม. 2541 : 18 ; อ้างอิงจาก Gawrys and Brown. 1970 : 21) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งการ ยอมรับ ความอบอุ่น และเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ทดสอบ ตรวจสอบ และเลือกวิธีการ แก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับเขา จุดประสงค์จะถูกสร้างขึ้นจากสมาชิกภายในกลุ่ม การเข้าร่วมกลุ่ม ของสมาชิกจะไม่มีการบังคับ สมาชิกจะเข้าร่วมกลุ่มด้วยความสมัครใจ มีจุดสนใจร่วมกัน มี ปัญหาาร่วมกัน

คมเพชร จัตรศุภกุล (2521 : 90) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ต่างจากการ ให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลคือ สมาชิกทุกคนมีหน้าที่มาช่วยแก้ไขปัญหากลุ่ม อีกทั้ง การให้ คำปรึกษาแบบกลุ่มเหมาะสมสำหรับสมาชิกที่ปกติเท่านั้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 160) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นกระบวนการ การช่วยเหลือกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน มีความต้องการคล้ายกัน มาปรึกษาหารือ ร่วมกัน โดยมีผู้ให้คำปรึกษาคอยช่วยเหลือสนับสนุนสมาชิกได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกัน และกัน และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

จากความหมายของการให้คำปรึกษาที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษา แบบกลุ่ม เป็นกระบวนการในการให้คำปรึกษาที่ผู้ให้คำปรึกษา ใช้ในการช่วยเหลือผู้รับ

คำปรึกษาหลาย ๆ คน ประมาณ 8 – 10 คน ที่มีปัญหาล้ายคลึงกัน โดยผู้ให้คำปรึกษาจะทำหน้าที่ในการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ในการค้นหาสาเหตุของปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสมาชิกภายในกลุ่ม นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษายังมีหน้าที่ในการสร้างบรรยากาศภายในกลุ่มให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น เป็นกันเอง และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

1.2.2. จุดประสงค์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

คอเรีย (สุกัญญา ภูริยะพันธ์. 2540 : 15 – 16 ; อ้างอิงจาก Corey , 1981 : 8) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อเรียนรู้การไว้วางใจตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อรู้จักตนเอง และค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน
3. เพื่อรับรู้ว่าคุณอื่นก็มีความต้องการ และปัญหาล้ายคลึงกับตน
4. เพื่อรู้จักตนเอง ยอมรับ และมั่นใจในตนเอง อันจะนำไปสู่การมีทัศนคติใหม่ต่อตนเอง
5. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา และมองหาวิธีลดความขัดแย้งในตนเอง
6. เพื่อเพิ่มความสามารถในการนำตนเอง การพึ่งพาตนเอง และความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมที่อยู่
7. เพื่อกำหนดแผนสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ต้องการ และรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
8. เพื่อเพิ่มความไวในการรับรู้ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น
9. เพื่อเรียนรู้วิธีการโต้แย้ง หรือเผชิญหน้ากับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ด้วยท่าทีที่เอื้ออาทรห่วงใย และจริงใจ
10. เพื่อรับรู้การตัดสินใจเลือกของตนเอง และรู้จักเลือกอย่างฉลาด
11. เพื่อเรียนรู้การดำเนินชีวิต ที่เป็นไปตามความมุ่งหวังของตนเอง ไม่ขึ้นอยู่กับความคาดหวังของผู้อื่น
12. เพื่อช่วยให้ค่านิยมที่ตนเองมีอยู่ชัดเจนขึ้น เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนเอง ไปตามครรลองของค่านิยมนั้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 180) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มรู้จักและเข้าใจตนเอง
2. เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้พัฒนา การยอมรับตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

3. เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนได้พัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้งานตามขั้นพัฒนาการของตนเป็นไปอย่างเหมาะสม

4. เพื่อช่วยให้สมาชิกแต่ละคนพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่ประสบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและความรู้สึกของบุคคลอื่น ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่ม

6. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างมวลสมาชิกให้มีความรัก ความสามัคคีต่อกัน

วัชร ทรัพย์มี (2533 : 272) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้คือ

1. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเป็นคนเปิดเผย ไม่เก็บกด และไม่เสแสร้ง
2. ส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษามีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น
3. ให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักตนเอง เกิดการยอมรับตนเอง และไม่ได้มุ่งหวังว่าตนเองจะดีเลิศไปทุกด้าน
4. ไม่หนีการเข้าสังคม หรือมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น
5. พัฒนาทักษะในการสื่อความหมาย เช่น การตั้งคำถามให้ตรงเป้าหมายอย่างนุ่มนวล
6. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาไม่ด่วนตัดสินใจก่อนการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ
7. ให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักว่าผู้อื่นก็ต้องเผชิญปัญหา และหาทางแก้ไขปัญหาเหมือนกัน
8. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีโอกาสพิจารณาว่าค่านิยมของตนเอง ว่าเหมาะสมหรือไม่
9. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถตัดสินใจได้ด้วยความมั่นคงทางจิตใจ แม้มีอัตราการเสี่ยงอยู่บ้างก็ตาม
10. ให้ผู้รับคำปรึกษาตระหนักว่าวิธีการแก้ปัญหาไม่ได้มีอยู่เพียงวิธีเดียว
11. ให้ผู้รับคำปรึกษามีโอกาสสำรวจศักยภาพ ความคิดสร้างสรรค์ที่แฝงอยู่
12. ให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีโอกาสรับ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น
13. ผูกให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความไวต่อความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม คือ การช่วยให้สมาชิกรู้จักและเข้าใจตนเอง และผู้อื่น ยอมรับในความรู้ความสามารถ กลุ่มยังช่วยให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสเรียนรู้ว่า บุคคลทุกคนก็ต้องเผชิญปัญหา ไม่เฉพาะตนเองที่มีปัญหา ทำให้มีแรงจูงใจที่จะพยายามแก้ปัญหาของตนเอง และภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง และไว้วางใจซึ่งกันและกัน สมาชิกภายในกลุ่มจะได้เล่าถึงปัญหาของตนเอง และวิธีการแก้ปัญหา

ซึ่งสมาชิกคนอื่นๆ จะได้เสนอแนะความคิดเห็น หรือนำวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง

1.2.3. หลักการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

1.2.3.1. การเลือกสมาชิก

โฮลเซน (สุกัญญา ภูริยะพันธ์. 2540 : 17 – 18 ; อ้างอิงจาก Ohlsen . 1970 : 103 - 109) กล่าวว่า การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มเพื่อรับคำปรึกษาว่า สมาชิกที่เหมาะสมที่จะเข้ากลุ่มควรเป็นผู้ที่อาสาสมัคร และมีแรงจูงใจในการเข้ากลุ่ม ในการสัมมนาครั้งแรก ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องชี้แจงจุดมุ่งหมายและลักษณะของกลุ่ม ตลอดจนกระบวนการที่สมาชิกควรมีบทบาทอย่างไรในกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มดำเนินไป และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 94 – 95) กล่าวถึง การเลือกสมาชิก ไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. สมาชิกที่มารับคำปรึกษาควรเป็นผู้ที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน เพื่อจะได้อภิปรายในประเด็นเดียวกัน และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันดีขึ้น
2. สมาชิกที่มารับคำปรึกษาแบบกลุ่มควรเป็นผู้ที่เต็มใจที่จะมาแก้ไขปัญหา การจัดกลุ่มควรให้สมาชิกมีลักษณะแตกต่างกันบ้าง ซึ่งเป็นธรรมชาติของกลุ่ม เช่น มีทั้งเพศชาย เพศหญิง แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรให้สมาชิกมีความแตกต่างกันมากเกินไปจะทำให้เกิดปัญหาได้
3. การเลือกสมาชิกเข้ากลุ่มต้องพิจารณาว่า แต่ละบุคคลจะได้รับประโยชน์จากกลุ่ม และสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในกลุ่มได้ด้วย

ภัทรวรรณ อุ่มล่อ (2541 : 20) กล่าวถึงการเลือกสมาชิกในการเข้ากลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. อายุ ควรจะเลือกสมาชิกตามลำดับชั้นเรียน ระดับวุฒิภาวะ และอายุตามปฏิทินที่ไม่แตกต่างกันนัก เพื่อไม่ให้มีปัญหาทางด้านการสื่อความหมาย และการเข้าใจซึ่งกันและกัน
2. ความสามารถทางสติปัญญา ไม่ควรแตกต่างกันมาก เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาในการสื่อความหมาย
3. เพศ จะจัดเพศชาย เพศหญิง แยกจากกันหรือรวมกันนั้น ขึ้นอยู่กับวัย ปัญหาบางประการ อาจจะเหมาะสมกับกลุ่มที่มีทั้งสองเพศ แต่บางปัญหาเหมาะสมกับกลุ่มที่แยกเพศกัน
4. มีปัญหาคล้ายคลึงกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของปัญหานั้น และสามารถเข้าใจปัญหาได้ดี ได้ร่วมกันอภิปรายและช่วยให้สมาชิกแต่ละคนเลือกวิธีการแก้ปัญหาของตน

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ในการเลือกสมาชิกเข้ากลุ่ม ต้องเลือกสมาชิกที่มีปัญหาและคุณลักษณะลักษณะคล้ายคลึงกัน ในเรื่อง อายุ เพศ สถิติปัญญา และมีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

1.2.3.2. ขนาดของกลุ่ม

ทักเพอร์สัน กิตติพร (2531 : 193) กล่าวว่า กลุ่มที่มีสมาชิกเป็นผู้ใหญ่ และมีผู้นำกลุ่มเพียงคนเดียวควรประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 8 คน และกลุ่มที่มีสมาชิกเป็นเด็กควรมีประมาณ 3 – 4 คน

เฮนเซน และคณะ (จิราภรณ์ อารยะรังษฤษฎ์. 2539 : 48 ; อ้างอิงจาก Hansen, et.al. 1980 : 477) ได้เสนอแนะว่า ขนาดของกลุ่มในการให้คำปรึกษควรมีสมาชิกประมาณ 7 – 8 คน และมีขอบเขตอยู่ประมาณ 5 – 10 คน เพราะกลุ่มที่มีสมาชิกน้อยกว่านี้ การดำเนินการในรูปแบบของกลุ่มจะลดลงและสมาชิกแต่ละคนจะพบว่า ตนเองกำลังเกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลภายในกลุ่ม ยิ่งกว่านั้นโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากการเคลื่อนไหวของกลุ่มก็จะลดลง แต่ถ้าสมาชิกมีมากเกินไป ก็จะทำให้สมาชิกมีเวลาน้อยในการจัดการกับปัญหาของสมาชิกแต่ละคนได้อย่างทั่วถึง และเป็นการยากที่สมาชิกจะได้แสดงความคิดเห็น การระบายอารมณ์และความรู้สึกอย่างเต็มที่

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ขนาดของกลุ่มในการให้คำปรึกษา ไม่มีจำนวนที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับวัยของผู้รับคำปรึกษา โดยประมาณแล้ว ไม่ควรต่ำกว่า 5 คน และไม่ควรมากกว่า 10 คน เพราะกลุ่มที่เล็กหรือใหญ่เกินไปจะส่งผลเสียต่อการให้คำปรึกษา เพราะกลุ่มที่เล็กเกินไป สมาชิกจะมีความรู้สึกว่ามีลักษณะคล้ายกับการให้คำปรึกษารายบุคคล และความคิดเห็นที่จะได้จากสมาชิกก็น้อยลงตามจำนวนของสมาชิก สำหรับกลุ่มที่มีขนาดใหญ่เกินไป โอกาสที่สมาชิกจะได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ ระบายความรู้สึก และอารมณ์ ก็มีน้อยลง เพราะมีเวลาในการให้คำปรึกษาน้อย แต่มีจำนวนสมาชิกในกลุ่มมาก

1.2.3.3. เวลาและจำนวนครั้งในการให้คำปรึกษา

คอเรีย (จิราภรณ์ อารยะรังษฤษฎ์. 2539 : 50 ; อ้างอิงจาก Corey. 1985 : 70) ได้เสนอแนะว่า การจัดกลุ่มสำหรับผู้ใหญ่นั้นควรจัดกลุ่มพบกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ 2 ชั่วโมง เพื่อให้มีเวลาเพียงพอ แต่ถ้ามากกว่านั้นอาจก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายได้ ถ้าเป็นกลุ่มที่จัดขึ้นในสถาบันการศึกษา ก็จำเป็นต้องพิจารณาการจัดช่วงเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนของสถาบันการศึกษานั้นๆ สำหรับกลุ่มที่มีสมาชิกเป็นเด็กและวัยรุ่น ควรจัดกลุ่มมากกว่า 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์ และใช้เวลาในแต่ละครั้งให้สั้นกว่าเดิม ส่วนนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรใช้เวลาในการจัดกลุ่มครั้งละ 1 – 2 ชั่วโมง ประมาณ 15 สัปดาห์ ตลอดภาคการศึกษา

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 99) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มควรจัดให้มี สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เวลาอย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า 1 ชั่วโมง หรือไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง และจำนวน ครั้งในการสิ้นสุดการให้คำปรึกษา ในโรงเรียนและวิทยาลัย ควรมีการกำหนดจำนวนครั้ง ไว้ 6 – 7 ครั้ง โดยถือเป็นกลุ่มที่ใช้ระยะเวลาสั้น

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ระยะเวลาในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ขึ้นอยู่กับสมาชิก ว่าอยู่ในวัยใด ถ้าเป็นวัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่ ควรใช้ระยะเวลาอย่างน้อย 1 ชั่วโมงขึ้นไป แต่ไม่ควร เกิน 2 ชั่วโมง แต่ถ้าอยู่ในวัยเด็กไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง ประมาณ ครั้งละ 45 นาที มิฉะนั้นจะทำให้เด็กรู้สึกเหนื่อยและเบื่อหน่าย เพราะความสนใจของเด็กสั้น จำนวนครั้งในการให้คำปรึกษา นั้น ควรจัด 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ และจำนวนครั้งในการให้คำปรึกษาทั้งหมดในการให้คำปรึกษา เป็นกลุ่มควร ประมาณ 6 – 8 ครั้ง

1.2.4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

ทองเรียน อมรัชกุล (2520 : 113 – 120) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการให้คำปรึกษาแบบ กลุ่มไว้ 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นริเริ่มการให้คำปรึกษา(The Involvement Stage) ในขั้นนี้สมาชิกที่เข้ากลุ่ม ยัง ไม่กล้าเปิดเผย เพราะยังไม่ไว้วางใจสมาชิกในกลุ่ม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งจะต้องใช้เวลาแก่สมาชิกพอสมควร ในขั้นนี้อาจ ต้องใช้การให้คำปรึกษาหลายครั้งด้วยกัน

2. ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (The Transition Stage) ในขั้นนี้กลุ่มเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง และ พัฒนาขึ้นบ้าง สมาชิกรู้สึกไว้วางใจกัน แต่ก็ยังมีความตึงเครียด วิตกกังวล และเกิดการต่อต้าน ผู้ให้คำปรึกษาต้องพยายามชี้แจงให้สมาชิกได้กล้าที่จะอภิปรายปัญหา ของตนเองอย่างเปิดเผย

3. ขั้นปฏิบัติการ (The Working Stage) ในขั้นนี้สมาชิกในกลุ่มจะมีสัมพันธภาพที่ดี ต่อกัน เต็มใจเปิดเผยเรื่องราวของตนเอง อภิปรายปัญหาตามความเป็นจริง ร่วมกันแก้ไขปัญหา ของกันและกัน นอกจากนี้สมาชิกทุกคนยังได้สำรวจตัวเอง เข้าใจปัญหา และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา (The Ending Stage) เมื่อสมาชิกเข้าใจปัญหาอย่าง ชัดเจน เป็นตัวของตัวเอง รู้จักวิธีแก้ปัญหา และนำความคิด และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิต ประจำวันด้วยความพอใจ ไม่มีข้อข้องใจ ก็ยุติการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มได้

1.2.5. ข้อดีของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

เจียร์นีย์ ทรงชัยกุล (2529 : 418 – 419) ได้กล่าวถึงข้อดีของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจใหม่ว่า ไม่เพียงแต่ตนเองเท่านั้นที่ประสบปัญหา ผู้อื่นก็ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันด้วย ทำให้ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความละอาย และความรู้สึกแปลกประหลาดลดลง
2. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกยอมรับ และนับถือตนเองมากขึ้น เพราะการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น สมาชิกแต่ละคนจะเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และมีความสามารถ
3. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา ได้รับประสบการณ์ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในกลุ่ม
4. ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา มีประสบการณ์ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้นในการเผชิญปัญหา และสามารถตัดสินใจเลือกทางแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องและรอบคอบมากยิ่งขึ้น
5. ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ครู เพราะสมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกยอมรับในความคิดเห็นและคำแนะนำของเพื่อนสมาชิกที่อยู่ในวัยเดียวกัน และที่เผชิญปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกับตนเองมากกว่าคนอื่น
6. เป็นการประหยัดเวลา บุคลากรและค่าใช้จ่าย เพราะสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้มีปัญหาได้ครั้งละหลายๆ คน ในเวลาเดียวกัน

1.2.6. ข้อจำกัดของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม

เจียร์นีย์ ทรงชัยกุล (2529 : 419) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มไว้ดังนี้คือ

1. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสนใจ และประสบการณ์ของผู้ให้คำปรึกษาเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเลือกสมาชิกของกลุ่มที่เหมาะสมกับการควบคุมกิจกรรมของกลุ่ม ให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมาย
2. การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ให้ความสำคัญกับปัญหาร่วมของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น ปัญหาเฉพาะของสมาชิกบางคนซึ่งต้องการวิเคราะห์ และวินิจฉัยอย่างละเอียด จึงมีความสำคัญรองลงไป ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุให้สมาชิกบางคนขาดกำลังใจและขาดแรงกระตุ้น เพื่อที่จะแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่
3. การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม อาจไม่บังเกิดผลสำเร็จด้วยดี ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เพราะลักษณะและวิธีการของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นอุปสรรคต่อผู้รับคำปรึกษา ซึ่งประสบปัญหา

จริงๆ แต่ไม่กล้าเปิดเผยตนเองอย่างเต็มที่ต่อสมาชิกของกลุ่ม เพราะกลัวว่าจะเสียสถานภาพในกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

1.3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษารายบุคคล

1.3.1. ความหมายของการให้คำปรึกษารายบุคคล

กิปสัน และมิทเชล (ศิริภรณ์ เทพฉิม. 2541 : 28 ; อ้างอิงจาก Gibson and Mitchel. 1995 : 32) กล่าวว่า การให้คำปรึกษารายบุคคล เป็นสัมพันธภาพของการช่วยเหลือแบบบุคคลต่อบุคคล เน้นที่พัฒนาการส่วนบุคคล การปรับตัว สามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญ และเลือกตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองต้องการด้วยตนเอง กระบวนการของการให้คำปรึกษาเน้นที่ตัวของบุคคลเป็นศูนย์กลาง และต้องการบรรยากาศที่เป็นส่วนตัว มีสัมพันธภาพที่ดี จริงใจ การพยายามเข้าใจถึงความรู้สึก ตลอดจนยอมรับในตัวของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เกิดผลสำเร็จในการให้คำปรึกษา

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 179) กล่าวว่า การให้คำปรึกษารายบุคคล เป็นสัมพันธภาพของการช่วยเหลือส่วนบุคคลระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลนั้นผู้ให้คำปรึกษาจะพิจารณาแนวคิดในการให้คำปรึกษา ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบต่าง ๆ หรือจากรูปแบบการให้คำปรึกษาของตนเองมาใช้ในการให้คำปรึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพต่าง ๆ ของผู้รับคำปรึกษา

ทิพย์วรรณ กิตติพร (2531 : 7 – 8) กล่าวถึง การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลว่า เป็นกระบวนการช่วยเหลือที่ผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม คือ มีทักษะในการพัฒนาตนเอง และได้รับการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการให้คำปรึกษามาช่วยผู้รับคำปรึกษาจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นบุคคลปกติแต่มีปัญหา และความคับข้องใจต่างๆ โดยมีผู้ให้คำปรึกษาทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และบรรยากาศที่ปลอดภัย เพื่อให้ผู้มาขอรับคำปรึกษารู้สึกไว้วางใจในการเปิดเผยความรู้สึกนึกคิด และเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นปัญหา และด้านความช่วยเหลือของผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้เกิดการสำรวจตนเอง การเข้าใจตนเอง และการลงมือปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

จากความหมายของการให้คำปรึกษารายบุคคลที่ กล่าวมาข้างต้น สรุป ได้ว่า การให้คำปรึกษารายบุคคลเป็นกระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับคำปรึกษาจำนวน 1 คน โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่างๆ หลายวิธีเพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสามารถปรับตัว และแก้ไขปัญหามาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.2. วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษารายบุคคล

อาร์บัคเคิล (สุกัญญา ภูริยะพันธ์. 2540 : 21 – 22 ; อ้างอิงจาก Arbuckle. 1970 : 195) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษารายบุคคลไว้ดังนี้

1. ช่วยแก้ปัญหาของผู้รับบริการ
2. ช่วยให้เกิดความสุขความพอใจ
3. สังคมมีความสุขความพอใจต่อผู้รับบริการ
4. ช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่คำนึงถึงแต่เพียง “ความถูกต้อง” เท่านั้น

ทิพยวรรณ กิตติพร (2531 : 9 – 10) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษารายบุคคลว่า เป็นกระบวนการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา ได้มีการสำรวจตนเอง เข้าใจตนเอง และลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ซึ่งได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษารายบุคคลไว้ 2 ลักษณะคือ

1. วัตถุประสงค์ระยะสั้น ได้แก่ การช่วยให้บุคคลแก้ปัญหา ตัดสินใจเลือกอย่างชาญฉลาด จัดการกับความคับข้องใจต่างๆ และลงมือปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่พึงปรารถนา
2. วัตถุประสงค์ระยะยาว ได้แก่ เน้นที่ความเจริญงอกงามส่วนบุคคล สามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข และมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

จากวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษารายบุคคลที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษารายบุคคลเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเองในด้านต่างๆ และสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหา อันทำให้เกิดความสุขแก่ตนเองและผู้อื่น

1.3.3. ข้อดีของการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล

เจียร์นีย์ ทรงชัยกุล (2529 : 111) ได้กล่าวถึงข้อดีของการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลไว้ดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษา ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาเฉพาะของเขา จากผู้ให้คำปรึกษาโดยตรงด้วยความละเอียด คอบคลุมและรอบคอบอย่างเพียงพอ
2. ผู้รับคำปรึกษาเป็นจุดสนใจของผู้ให้คำปรึกษาแต่เพียงคนเดียว ในการให้คำปรึกษาในแต่ละครั้ง เขาจึงควรเป็นผู้ที่ควรจะได้รับประโยชน์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่
3. ผู้รับคำปรึกษากล้าที่จะเปิดเผยตนเองอย่างอิสระกับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้การวินิจฉัยปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องรวดเร็วขึ้น
4. ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องกังวลถึงความคิดเห็นและความรู้สึก หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่น นอกจากของผู้ให้คำปรึกษาเพียงคนเดียวระหว่างการให้คำปรึกษา

5. ผู้รับคำปรึกษาไม่ต้องกังวลถึงความไม่พร้อมทางด้านทักษะ ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์ หรือบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมของเขาในการแสดงออกกับผู้อื่น เพราะเขาจะมีความสัมพันธ์เฉพาะกับผู้ให้คำปรึกษาแต่เพียงคนเดียวในระหว่างการให้คำปรึกษา

1.3.4. ข้อจำกัดของการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล

เจียร์นีย์ ทรงชัยกุล (2529 : 412) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดในการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลไว้ดังนี้คือ

1. ผู้รับคำปรึกษาซึ่งอยู่ในวัยรุ่น โดยทั่วไปมีความเชื่อว่าปัญหาที่ตนเองประสบนั้น เพื่อนรุ่นเดียวกันจะเข้าใจและหาทางออกให้ได้ดีกว่าความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ต่างวัยและต่างความคิดจากเขา เช่น ครูแนะแนว เป็นต้น
2. ผู้รับคำปรึกษาซึ่งอยู่ในวัยรุ่นโดยธรรมชาติ ไม่ต้องการแสดงตนอย่างเปิดเผยว่าไม่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองให้ผู้ใหญ่ได้รู้ เพราะเกรงจะเสียสถานภาพที่ตนจะถูกมองว่าเป็นเด็ก
3. ผู้รับคำปรึกษาเสียโอกาสอันดี ที่จะเสริมสร้างทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และการปรับตัวต่าง ๆ กับเพื่อนคนอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน ที่เผชิญปัญหาคล้ายคลึงกับตน
4. ผู้รับคำปรึกษาอาจจะเกิดความเคยชินที่จะไว้วางใจ และต้องการที่จะพึ่งพาความช่วยเหลือเฉพาะจากผู้ให้คำปรึกษาเท่านั้น
5. การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาและบุคลากรที่มีอยู่จำกัด ดังนั้น นักเรียนบางคนที่ต้องการได้รับคำปรึกษา จึงอาจจะไม่ได้รับบริการโดยทั่วถึง

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบ (Traits and Factors Theory) ของวิลเลียมสัน (E.G. Williamson) วิลเลียมสัน เป็นผู้นำแนวคิดของการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะ และองค์ประกอบของบุคคล ดังนั้นวิลเลียมสันจึงตั้งชื่อทฤษฎีของเขาว่า ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า อาชีพของบุคคลไม่ใช่ว่าการลองผิดลองถูก แต่ต้องใช้ความคิดในการวินิจฉัยวิเคราะห์พิจารณาอย่างดี ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล และจิตวิทยาประยุกต์ โดยมีหลักการว่า บุคคลจะประกอบด้วยลักษณะหลายประการ เช่น ความสามารถ ความถนัด เซอร์ปัญญา ความสนใจ ความต้องการ ค่านิยม บุคลิกภาพ ฯลฯ และบุคคลจะเลือกอาชีพโดยพิจารณา ลักษณะของอาชีพประกอบการพิจารณาตนเอง พร้อมทั้งจะพิจารณา ความต้องการของตลาดแรงงาน เวลา และทุนทรัพย์ที่จะใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพ นอกจากนี้ บุคคลแวดล้อม ครอบครัว

ถิ่นที่อยู่อาศัย ค่านิยมของชุมชน ตลอดจนการปรับตัวของบุคคลนั่นเอง ก็มีอิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพของบุคคลด้วย (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 66 – 67)

ซึ่งแคทซ์ (อุษณา เจริญไวย. 2531 : 86 ; อ้างอิงจาก Kats, 1963) ได้สรุปหลักการของการเลือกอาชีพจากทฤษฎีนี้ไว้ดังนี้คือ

1. บุคคลจะเหมาะสมกับอาชีพเพียงหนึ่งหรือสองสามประเภทเท่านั้น ไม่ใช่เหมาะกับทุกอาชีพ
2. ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือแนะแนว บุคคลจะสามารถเลือกอาชีพที่ถูกต้องเหมาะสมได้ในที่สุด แต่อาจจะเสียเวลามากและมีโอกาสผิดพลาดได้
3. อาชีพที่บุคคลเลือกก็มีอิทธิพลต่อการเลือกสาขาการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง
4. บุคคลควรได้พัฒนา วางเป้าหมายทางอาชีพแต่เนิ่นๆ เพราะเป้าหมายดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำบุคคลไปสู่เป้าหมายที่วางไว้นั้น

1.4.1. สาระสำคัญของทฤษฎี

ทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล มีหลักการ คือ บุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยใช้หลักการวิเคราะห์ตนเอง และวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน

1.4.2. หลักการของทฤษฎี

อุษณา เจริญไวย (2531 : 26 – 27) ได้กล่าวถึงหลักการของทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลไว้ว่าเป็น ทฤษฎีที่มีหลักการเช่นเดียวกับการแนะแนวอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สันส์ (Frank Parsons) ผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ ได้กล่าวไว้ดังนี้คือ

1. การวิเคราะห์ตนเอง โดยบุคคลจะวิเคราะห์บุคลิกภาพ ความถนัด ความสามารถของตนเอง ความสนใจในอาชีพ ความไม่ก้าวหน้า และขีดจำกัดของตนเอง ตลอดจนสภาพการณ์ต่างๆ
2. วิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ อย่างละเอียด เช่น ลักษณะของอาชีพ เงื่อนไขการประสบความสำเร็จในอาชีพ ตลอดจนความต้องการของตลาดแรงงานที่เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ
3. ใช้วิจารณ์ฐานตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเอง กับการวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน เพื่อเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุด

จากหลักการของทฤษฎีจะเห็นว่าในการเลือกอาชีพนั้น บุคคลต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ความสามารถ ความถนัด บุคลิกภาพ ตลอดจน สภาพภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ในเรื่อง

ของอาชีพในด้านต่าง ๆ เช่น ลักษณะของอาชีพ ภารกิจหน้าที่ รายได้ สวัสดิการ โอกาสก้าวหน้า ในอาชีพนั้นๆ เมื่อรู้จักและเข้าใจตนเองดีพอ และรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพแล้ว บุคคลจะต้องใช้ ความคิดในการวินิจฉัยพิจารณา โดยใช้ข้อมูลดังกล่าวตัดสินใจเลือกอาชีพให้เหมาะสม กับตนเอง

1.4.3. ธรรมชาติของมนุษย์

ศุภาวดี บุญญวงศ์ (2528 : 110) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ไว้ ดังนี้คือ

1. ทุกคนเกิดมามีความสามารถ ความเฉลียวฉลาดติดตัวอยู่แล้ว และสามารถ พัฒนาคุณสมบัติเหล่านี้ให้เหมาะสมกับงานได้
 2. บุคคลสามารถนำตนเองได้ ตัดสินใจเลือกการกระทำ และรับผิดชอบแนวทางชีวิต ของตน
 3. ขอบเขตความสามารถของบุคคลจะแตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กับอาชีพต่าง ๆ ความสามารถแต่ละอย่างจะเหมาะสมกับอาชีพแตกต่างกัน
 4. ความสามารถของบุคคลสามารถจำแนกได้ด้วยการใช้แบบทดสอบที่พัฒนาจากการ ค้นคว้าของผู้เชี่ยวชาญ สามารถเชื่อถือได้
 5. กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน จะมีคุณสมบัติบางอย่างคล้ายคลึงกัน และเป็นลักษณะ เด่นกว่าอาชีพอื่นๆ จึงควรนำหลักการเหล่านี้ไปใช้ในการสร้างแบบทดสอบเพื่อการวินิจฉัย
 6. ความสามารถ และความสนใจของบุคคล จะมีผลต่อประสิทธิภาพของการศึกษาและ อาชีพ ดังนั้นควรวินิจฉัยความสามารถและความสนใจก่อนที่จะตัดสินใจคัดเลือกบุคลากร จัด หลักสูตรในสถานศึกษา วางแผนในอนาคต เป็นต้น
 7. สามารถทำนายความสำเร็จของบุคคล ด้านการศึกษาและอาชีพได้โดยให้ทำแบบวัด ความสามารถ และนักแนะแนวจะได้นำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จ ในด้านนั้นๆ มาใช้ประกอบการให้คำปรึกษา
 8. บุคคลแต่ละคนพยายามทำความเข้าใจความสามารถที่ตนมีอยู่ เพื่อนำไปใช้ ให้เกิดประโยชน์ด้านอาชีพ และครอบครัวของตน ถ้าหากได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์มากกว่า ก็จะช่วยให้บุคคลค้นพบตนเองได้ง่ายขึ้น
- ทิพย์วรรณ กิตติพร (2535 : 35 – 36) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ไว้ดังนี้คือ
1. มนุษย์มีสติปัญญา เหตุผล และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองได้ แต่การที่มนุษย์จะ พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มทีนั้นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น
 2. มนุษย์มีความแตกต่างกันในลักษณะต่างๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความ สนใจ และองค์ประกอบต่างๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น

3. ลักษณะต่างๆ หลายประการของมนุษย์ ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ เช่น ความสนใจ ค่านิยม และอื่นๆ ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงควรเก็บรวบรวมข้อมูล และทำความเข้าใจในประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของผู้รับบริการให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงที่สุด

4. ปัญหาทางอารมณ์ของมนุษย์เกิดจากความวิตกกังวลที่มีพื้นฐานมาจากการที่ไม่สามารถตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาได้ ซึ่งควรช่วยให้บุคคลนั้นสามารถแก้ปัญหาหรือวางโครงการได้ โดยอาศัยข้อมูลอย่างเพียงพอ

อรอนงค์ ธัญญะวัน (2539 : 204 – 205) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาทางอาชีพแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ไว้ดังนี้คือ

1. ทฤษฎีนี้เชื่อว่า มนุษย์แต่ละคนเกิดมามีศักยภาพ ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด และความถนัดเฉพาะตัวติดมาตั้งแต่กำเนิด นอกจากนี้มนุษย์สามารถพัฒนาความสามารถของตนเองให้เหมาะสมกับงานต่างๆ ได้ เพียงแต่ได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์มากกว่า นั่นคือ ผู้ให้คำปรึกษา เพราะแนวคิดนี้มีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความสามารถในการเข้าใจตนเอง และพยายามค้นหาเพื่อให้รู้จักสมรรถภาพของตนเอง ในอันที่จะพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้สูงขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จ แต่มนุษย์ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้โดยตามลำพัง จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้คำปรึกษาช่วยชี้แนะ

2. มนุษย์มีแบบแผนบุคลิกภาพของแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งบุคลิกภาพที่แตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับงานแต่ละประเภท และสัมพันธ์กับการเลือกดำเนินชีวิต

3. บุคลิกภาพของบุคคลเป็นระบบของคุณลักษณะต่างๆ (Trait) หรือมีองค์ประกอบ (Factor) ด้านต่างๆ 9 ลักษณะ คือ

3.1 โครงสร้างทางร่างกายภายนอก เช่น ความสูง น้ำหนัก สัดส่วนของร่างกาย

3.2 โครงสร้างภายในร่างกาย เช่น ความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ

3.3 ความถนัดและเชาวน์ปัญญา

3.4 ความสัมฤทธิ์ผลและทักษะต่างๆ

3.5 ความสนใจ

3.6 ค่านิยม ปรัชญาชีวิต อุดมคติ

3.7 ทักษะติดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เหมาะสม

3.8 แรงขับต่างๆ ที่มีต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพ

3.9 อารมณ์และการมองโลกในแง่บวกต่างๆ

จากธรรมชาติของมนุษย์ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็น มนุษย์เป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีคุณค่า มีความรู้ความสามารถ สามารถที่จะคิดและตัดสินใจเลือกอาชีพ และวางแผนในการดำเนินชีวิต

ของตนเองได้ แต่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์มากกว่า ในการให้คำแนะนำและช่วยให้เขารู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนข้อมูลข้อสนเทศ

1.4.4. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา

วัชร ทรัพย์มี (2523 : 96) ได้แบ่งขั้นตอนในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ผู้มารับคำปรึกษา (Analysis) เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา โดยใช้กลวิธีต่างๆ เช่น แบบทดสอบ แบบสำรวจ การสัมภาษณ์ เพื่อให้รู้ถึงความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษา

2. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการผสมผสานข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อทำความเข้าใจผู้รับคำปรึกษา และช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักตนเอง

3. การวินิจฉัยปัญหา (Diagnosis) จากข้อมูลที่สังเคราะห์แล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะนำมาใช้ในการวินิจฉัยปัญหาของผู้รับคำปรึกษาที่เลือกอาชีพไม่ได้ หรือมีปัญหาด้านอาชีพเนื่องจากสาเหตุใด

4. การคาดคะเนพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น (Prognoses) และเสนอแนะทางเลือกอื่นๆ แก่ผู้รับคำปรึกษา เป็นต้นว่า ถ้าไม่มีความถนัด ความสามารถ ความสนใจในแนวนี้ แล้วเลือกอาชีพนี้จะประสบอุปสรรคในการปฏิบัติงานต่อไปในภาคหน้า

5. การให้คำปรึกษา หรือการแก้ปัญหา (Counseling or Treatment) ผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษาจะร่วมกันพิจารณาว่า ควรเลือกอาชีพใดจึงจะเหมาะสม หรือจะแก้ปัญหาด้านอาชีพอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ

6. การติดตามผล (Follow – up) เป็นการติดตามว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับคำปรึกษาแล้วได้ผลเป็นอย่างไรบ้าง ถ้าไม่ได้ผลจะได้หาทางช่วยเหลือต่อไป

ทิพวรรณ กิตติพร (2531 : 117 – 118) แบ่งขั้นตอนในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. สร้างสัมพันธภาพ (Establishing Rapport) เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นกันเอง และความคุ้นเคยกับผู้มาขอรับคำปรึกษา และทำความเข้าใจในหน้าที่ บทบาท และความรับผิดชอบของทั้งสองฝ่ายให้ตรงกัน

2. รวบรวมข้อมูล (Collecting Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้มาขอรับคำปรึกษาโดยใช้กลวิธีต่างๆ เช่น การทำแบบทดสอบ แบบสำรวจ การสัมภาษณ์ เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจถึงความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และองค์ประกอบต่างๆ ของผู้มาขอรับคำปรึกษา

3. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาผสมผสานกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจผู้มาขอรับคำปรึกษาให้มากยิ่งขึ้น

4. การวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการหาสาเหตุของปัญหานั้นๆ จากการรวบรวมข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยการระบุถึงตัวปัญหา การหาสาเหตุของปัญหา และการคาดคะเนผล

5. การแก้ปัญหา (Treatment) หรือการให้คำปรึกษา เป็นการช่วยเหลือให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง และสามารถพิจารณาเลือกอาชีพได้เหมาะสม หรือแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจทำได้โดยการให้ข้อมูลทางอาชีพ เพื่อช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาพิจารณาถึงทางเลือกต่างๆ และสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง

6. ส่งตัวผู้มาขอรับคำปรึกษา (Refer) เป็นการช่วยให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาตระหนักว่า ปัญหาของผู้มาขอรับคำปรึกษาอยู่เหนือความสามารถของผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากผู้มาขอรับคำปรึกษา การส่งตัวอาจส่งไปยังหน่วยงานต่างๆ หรือบุคคลที่เห็นว่าจะให้ความช่วยเหลือผู้มาขอรับคำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การติดตามผล (Follow – up) เป็นการติดตามผลดูว่า การให้คำปรึกษาบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป

อรอนงค์ ฐัญญะวัน (2539 : 206) ได้แบ่งขั้นตอนการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างสัมพันธภาพ
2. การสนับสนุนให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม
3. การวินิจฉัย
4. การให้ข้อเสนอแนะ และช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาในการวางโครงการ
5. การช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษาได้ดำเนินการตามโครงการที่วางไว้
6. ขั้นส่งตัวผู้รับคำปรึกษาไปรับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น
7. การติดตามผล

จากขั้นตอนของการให้คำปรึกษาที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล จะประกอบด้วยขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นสร้างสัมพันธภาพ ในขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะสร้างบรรยากาศให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกอบอุ่นใจ สบายใจ อยากที่จะขอรับคำปรึกษา

2. ขั้นรวบรวมข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะรวบรวมข้อมูลของผู้มารับคำปรึกษาโดยใช้แบบทดสอบ แบบสำรวจ การสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้รู้จักและเข้าใจตนเองว่ามีความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ องค์ประกอบต่างๆ ของบุคคล

3. ขั้นการสังเคราะห์ เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ของบุคคลมาผสมผสานกันเพื่อให้เข้าใจผู้มารับคำปรึกษาให้มากยิ่งขึ้น
4. การวินิจฉัยปัญหา เป็นการศึกษาว่าปัญหาของผู้รับคำปรึกษา คือ ปัญหาอะไร มีสาเหตุมาจากอะไร และจะส่งผลต่อบุคคลในอนาคตอย่างไร
5. การคาดคะเนพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น (Prognoses) เป็นการคาดการณ์ว่าบุคคลจะเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับคุณลักษณะของตนเองมากน้อยเพียงไร จะประสบอุปสรรคในการปฏิบัติงานอะไรในภายภาคหน้า
6. การให้คำปรึกษาหรือการแก้ปัญหา ในขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะร่วมมือกับผู้รับคำปรึกษาในการหาแนวทางต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหลายๆวิธี แล้วให้ผู้รับคำปรึกษาคัดสินใจว่าจะเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับตนเอง
7. การติดตามผล ในขั้นนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะติดตามผลว่า หลังจากที่ได้ให้คำปรึกษาไปแล้ว ผู้รับคำปรึกษาสามารถแก้ปัญหาได้ประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าไม่สำเร็จจะได้หาทางแก้ปัญหาคือต่อไป

1.4.5. เทคนิคในการให้คำปรึกษา

นันทิกา แย้มสรวล (2523 : 40) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลไว้ดังนี้คือ

1. การแนะนำโดยตรง ใช้เมื่อผู้มาขอรับคำปรึกษาต้องการคำแนะนำโดยตรง หรือเมื่อรู้ว่า ความคิดของผู้มารับคำปรึกษา เป็นความคิดที่ผิดแน่ๆ อันจะนำไปสู่ความล้มเหลวและความผิดหวัง
2. การชักจูง ใช้เมื่อผู้ให้คำปรึกษาแน่ใจว่าผู้มาขอรับคำปรึกษา มีความสามารถอย่างนั้นในตัวเอง ผู้ให้คำปรึกษาจะหาเหตุผลและคำพูดมาชักจูงใจ ให้เขาปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือให้เขายอมรับความจริงตามผลของข้อมูล
3. การอธิบาย ใช้วิธีนี้เมื่อต้องการอธิบายเป็นขั้นตอนว่าควรเป็นอย่างไร โดยเอาข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับคำปรึกษามาอธิบายให้เขาฟัง แล้วให้เขาคัดสินใจเลือกวิธีที่ดีที่สุดสำหรับเขา การอธิบายเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ได้ผลมากที่สุด

1.4.6. บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

ประทุม แป้นสุวรรณ (2523 : 204) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาไว้ดังนี้คือ

1. เป็นผู้นำในการให้คำปรึกษา ทำตัวเป็นผู้ปกครอง ครูอาจารย์ โดยทำตัวเป็นผู้แนะนำสั่งสอน ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเรียนรู้และเข้าใจ และนำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เป็นประโยชน์

2. ผู้ให้คำปรึกษานอกจากจะทำหน้าที่แก้ปัญหาให้กับผู้รับคำปรึกษาแล้ว ยังต้องทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพให้กับผู้รับคำปรึกษา

3. ในการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาต้องคำนึงถึงค่านิยม ปทัสถาน (Norms) ของสังคมด้วย จะปล่อยให้ผู้รับคำปรึกษาแสดงพฤติกรรมเกินขอบเขตที่ค่านิยม และปทัสถานที่สังคมกำหนดไว้ไม่ได้

4. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางอาชีพเป็นหลัก โดยเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก

5. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้เตรียมข้อสนเทศเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ และเตรียมแบบทดสอบ แบบสำรวจไว้ให้พร้อม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อประกอบการให้คำปรึกษา ข้อมูลจากแบบทดสอบจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ วัชร ทรัพย์มี (2533 : 146 - 147) ได้อธิบายถึงบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาไว้ดังนี้คือ

1. ต้องรับฟังอย่างตั้งใจ
2. สนทนากับผู้รับคำปรึกษาถึงเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้รับคำปรึกษากล่าวถึง
3. ให้ข้อเสนอแนะโดยทั่วๆ ไป และเฉพาะเจาะจงแก่ผู้รับคำปรึกษา
4. ผู้ให้คำปรึกษาอาจตั้งคำถามเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น และเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาสำรวจตนเอง เช่น ผู้ให้คำปรึกษาถามว่าคุณรู้สึกอย่างไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้

5. ผู้ให้คำปรึกษาจะให้ข้อมูลแก่ผู้รับคำปรึกษา หรือช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม

6. ในกระบวนการให้คำปรึกษา นอกจากผู้ให้คำปรึกษาจะติดต่อสนทนากับผู้รับคำปรึกษา เขาอาจต้องสนทนากับผู้อื่น เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

กล่าวโดยสรุปบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาในทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากในการช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักและเข้าใจตนเองในเรื่องต่างๆ โดยมีความรู้ในเรื่องการใช้แบบทดสอบต่าง มีความรู้ในข้อมูลข้อสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและอาชีพ และมีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

ปวรพรรณ ผาลิกา (2541 : 168) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ที่มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ และกลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบสอบถามทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ โปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ และโปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพ และนักศึกษาที่ได้รับข้อเสนอแนะ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ดีขึ้น หลังจากได้รับการให้ข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ นักศึกษาที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพและนักศึกษาที่ได้รับข้อเสนอแนะ มีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จิตติมา จงพิพัฒน์วณิชย์ (2539 : 167) ได้เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนากระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 30 ลงมา จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้ชุดแนะแนว ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และนักศึกษาที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนว มีการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม กับนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวมีการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาไม่แตกต่างกัน

ศนิ จันทร์ทองดี (2538 : 162) ได้เปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และแบบรายบุคคลที่มีต่อการตระหนักรู้ด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีการตระหนักรู้ด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และได้รับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลมีการตระหนักรู้ด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนที่

ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลมีการตระหนักรู้ด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาดีขึ้นไม่แตกต่างกัน

หงส์ นววงศ์วรกุล (2540 : 150) ได้เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษากลุ่มกับรายบุคคลที่มีต่อการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อสายอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ที่มีการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อสายอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมาจำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม และได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคล มีการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อสายอาชีพดีขึ้นหลังจากได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลมีการเตรียมตัวเพื่อศึกษาสายอาชีพดีขึ้นไม่แตกต่างกัน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

2.1. ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ไครท์ส (Edward 1998 : 475 อ้างอิงจาก Crites, 1978) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพเป็นตัวกำหนด ความสามารถของบุคคลในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง รวมทั้งการตระหนักรู้ถึงความต้องการของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงและคงทนถาวร

ซูเปอร์ (กิ่งแก้ว พูลคลองตัน, 2524 : 9 อ้างอิงจาก Super ,1955) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพเป็นระดับพัฒนาการ คือ เป็นระยะของความต่อเนื่องในพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลตั้งแต่ขั้นสำรวจจนถึงขั้นที่ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลลดลง

จากความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ เป็นสภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านเจตคติ และความสามารถ ในการรู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจในอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง ตรงตามสภาพความเป็นจริง และมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

2.2. ลักษณะของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ซูเปอร์ (สุดา อ่อนช้อย. 2524 : 13 – 14 ; อ้างอิงจาก Super ,1900) ได้แบ่ง ลักษณะของวุฒิภาวะทางอาชีพ ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

วุฒิภาวะทางอาชีพ 1 (Vocational Maturity I หรือ VM. I) หมายถึง ระยะเวลาของชีวิตที่แต่ละคนเป็นอยู่จริงในช่วงนั้น ซึ่งจะดูได้จากงานพัฒนาการที่บุคคลนั้นปฏิบัติอยู่นำมาสัมพันธ์กับสิ่งที่เขาคาดหวังไว้ว่าเขาจะทำ

วุฒิภาวะทางอาชีพ 2 (Vocational Maturity II หรือ VM. II) หมายถึง พฤติกรรมทางด้านอาชีพในลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว กล่าวคือ เป็นระยะเวลาของชีวิตที่เกิดขึ้นจริงๆ ที่เหมาะสมกับบุคคลนั้นๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นจากงานพัฒนาการในช่วงชีวิตขณะนั้น เมื่อเทียบกับงานพัฒนาการของคนอื่นๆ ในงานชิ้นเดียวกัน

2.3. ลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพ

บาร์เลท (มาโนชญ์ ขุนทอง. 2532 : 9 ; อ้างอิงจาก Bartlett,1971) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพไว้ว่า มีลักษณะดังนี้

1. มีการจัดการเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเลือกอาชีพ
2. สามารถรับข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้
3. รับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าถือเอาตามความรู้สึกนึกคิด
4. รู้จักตนเองและโลกของงานอาชีพ
5. มีลักษณะในการเลือกอาชีพโดยไม่ยอมให้คำนิยมที่ติดตัวมาตั้งแต่วัยเด็ก มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพในอนาคต

นอกจากนี้เขายังได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอาชีพไว้ดังนี้คือ

1. เป็นผู้ขาดจุดมุ่งหมายที่ดีสำหรับอนาคตของตนเอง
2. เป็นผู้ที่ยึดมั่นในคำนิยม ทำให้ไม่สามารถเลือกอาชีพได้

เวอร์น (กิงแก้ว พูลคลองตัน. 2524 : 24 ; อ้างอิงจาก Vriend,1971) ได้ทำการวิจัยโดยสรุปว่า เด็กมัธยมที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักตนเอง และรู้จักโลกของงาน
2. รู้ลำดับขั้นของงาน และเข้าใจจุดประสงค์ของการศึกษา
3. เป็นคนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลักสูตร
4. เป็นคนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก
5. มีความมั่นใจสูง
6. ได้คะแนนดีจากการเรียน

7. มีทัศนคติที่ดีกับการทำงาน

จากลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพจะเป็นบุคคลที่รู้จักและเข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ตลอดจนสามารถวางแผนเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

2.4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

✓ 2.4.1. ทฤษฎีการเลือกอาชีพของไครท์

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 91 – 94) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเลือกอาชีพของไครท์ไว้ดังนี้ คือ

1. การเลือกอาชีพ ต้องมีเงื่อนไขที่จำเป็น 3 ประการ คือ

1.1. มีอาชีพให้เลือก บุคคลต้องมีอาชีพให้เลือกสองอาชีพหรือมากกว่านั้น ถ้าบุคคลไม่มีทางเลือก การเลือกอาชีพจะเกิดไม่ได้

1.2. มีแรงกระตุ้นในการเลือกอาชีพ บุคคลต้องมีแรงกระตุ้นในการเลือกอาชีพ ในสังคมของเรานั้น แรงกระตุ้นในการเลือกอาชีพได้แก่ ความคาดหวังของสังคมที่ว่า “ทุกคนต้องทำงาน”

1.3. มีอิสระในการเลือก บุคคลต้องมีอิสระในการเลือกประกอบอาชีพที่เขาเลือก ถ้าเขาถูกจำกัดในการประกอบอาชีพ เขาจะไม่สามารถเลือกอาชีพได้

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ ประกอบด้วย

2.1. การเลือกอาชีพ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเป็นจริงมากที่สุด และแสดงให้เห็นว่าบุคคลคิดว่า เขาจะประกอบอาชีพอะไร

2.2. ความชอบในอาชีพ (Vocational Preference) ได้แก่ การที่บุคคลมีความประสงค์ หรืออยากประกอบอาชีพนั้นๆ ถ้าเงื่อนไขในสภาพความเป็นจริงเปิดโอกาสให้

2.3. ความปรารถนา หรือความมุ่งหวังในอาชีพ ((Vocational Aspiration) ได้แก่ การที่บุคคลมุ่งหวังว่าเขาจะประกอบอาชีพอะไร

2.4. ความสนใจในอาชีพ ((Vocational Interests) มีความคล้ายคลึงกับความชอบในอาชีพ แต่มีความเป็นจริงมากกว่า เพราะความสนใจมีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกหรือประกอบอาชีพนั้นๆ

3. พัฒนาการของการเลือกอาชีพ ไครท์ ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านอาชีพไว้ดังนี้คือ

3.1. การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการ แบ่งออกเป็นขั้นย่อยๆ แต่ไม่ได้มีความต่อเนื่องกันทั้งหมด เพราะอย่างน้อยพบว่า มีความไม่ต่อเนื่องเกิดขึ้นในช่วงอายุ 4 – 16 ปี ซึ่งในช่วงอายุนี้นี้ เด็กจะตัดสินใจไม่ได้ และไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างของทางเลือกในการเลือกอาชีพได้

3.2. ภายหลังอายุ 16 ปี กระบวนการเลือกอาชีพจะเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างการเลือก ความชอบ ความปรารถนา หรือความมุ่งหวัง และความสนใจมีการเปลี่ยนแปลง

3.3. มีลำดับขั้นในกระบวนการเลือกอาชีพ แต่ยังกำหนดขอบเขตได้ไม่ดีนัก บางครั้งเป็นไปได้อย่างช่วงเพื่อฝัน (Fantasy Stage) เริ่มเมื่ออายุ 9 ขวบ และสิ้นสุดเมื่ออายุ 13 ปี การก่อตัวของความคิดในการเลือกอาชีพ และการเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงจะปรากฏขึ้นในช่วงอายุ 18 – 21 ปี ในช่วงหรือระยะความเป็นจริง เป็นระยะที่มีความเป็นจริงมากขึ้นในการเลือกอาชีพ

ไกรท์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 111 – 114 ; อ้างอิงจาก Crites. 1974) ได้วิเคราะห์มิติทั้ง 5 ของ ซูเปอร์ และโอเวอร์สตรีท ใหม่อย่างละเอียด แล้วได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ ตามแนวโครงสร้างทางปัญญาของเวอร์นอน และสรุปว่าวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นโครงสร้างหลายมิติ มากกว่าจะประกอบด้วยตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง และประกอบด้วยองค์ประกอบทั่วไป และองค์ประกอบพหุคูณ ดังนี้คือ

1. องค์ประกอบที่ 1 ความคงที่ในการเลือกอาชีพ (Consistency of Career Choice) หมายถึง เมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เขาชอบ และคิดว่ามีความเหมาะสมระหว่างเวลา (Time) สาขาอาชีพ (Field) และระดับอาชีพ (Level) อย่างแน่นอนและเที่ยงตรงขึ้น คือ ไม่คิดเปลี่ยนอาชีพไปเรื่อยๆ

2. องค์ประกอบที่ 2 การเลือกอาชีพอย่างเป็นจริง (Realism of Career Choice) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงตนเอง ตลอดจนโอกาสที่จะเป็นไปได้ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่าง ความสามารถของตน (Abilities) ความสนใจ (Interest) บุคลิกภาพ (Personality) และชั้นทางสังคม (Social Class)

3. องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการเลือกอาชีพ (Career Choice Competencies) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้

3.1. การแก้ปัญหา (Problem – Solving) คือ การที่บุคคลทราบว่า เขาทำอะไร

3.2. การวางแผน (Planning) คือ การที่บุคคลมองเห็นอนาคตข้างหน้า

3.3. ข้อเสนอแนะทางอาชีพ (Occupational Information) คือ การที่บุคคลทราบข้อมูลเกี่ยวกับงาน และรู้จักงาน

3.4. การรู้จักตนเอง (Self Appraisal) คือ การที่บุคคลรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง

3.5. การเลือกจุดมุ่งหมาย (Goal Selection) คือ การที่บุคคลเลือกงานที่เหมาะสมกับตนเอง

4. องค์ประกอบที่ 4 เจตคติหรือทัศนคติในการเลือกอาชีพ (Career Choice Attitudes) ประกอบด้วย

4.1. การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการมีส่วนร่วม (Involvement) หมายถึง การที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

4.2. ความรู้เบื้องต้น (Orientation) หมายถึง การที่บุคคลมีเจตคติต่องาน และให้คุณค่าแก่งานของเขา เช่น การที่บุคคลมีเจตคติต่องานว่า งานเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย หรืองานเป็นสิ่งที่มีความหมาย

4.3. ความมีอิสระ (Independence) หมายถึง การที่บุคคลขึ้น หรือไม่ขึ้นกับผู้อื่นในการเลือกอาชีพ

4.4. ความพอใจหรือความชอบ (Preference) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพของเขาโดยขึ้นกับองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ความสามารถในการทำงาน

4.5. มโนทัศน์ (Conception) หมายถึง การที่บุคคลมีมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

สุดา อ่อนช้อย (2520 : 61) ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน จันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น หลังจากที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ โดยที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และปานกลาง มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

อรุณี ชาญด้วยกิจ (2528 : 70) ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปทุมมาศ พูนเกษม (2529 : 139) ได้ศึกษาผลของการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนว ที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกษณีย์ สีมหาศาล (2531 : 84) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลที่มีต่อทัศนคติในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจิรประวัติ

วิทยาคม จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนทัศนคติในการเลือกอาชีพต่ำ จำนวน 14 คน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคล แบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลมีทัศนคติในการเลือกอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มานิชญ์ ขุนทอง (2532 : ง) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพรหมพิรามวิทยา จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดแนะแนวอาชีพมีอรรถิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้ชุดแนะแนวอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* สุนีย์ สิงหะคเชนทร์ (2532 : 60) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2531 โรงเรียนบ้านโพธิ์ไทรงามวิทยาคม อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ มีอรรถิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษาทางอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* สุนีย์ สิงหะคเชนทร์ (2532 : 60) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2531 โรงเรียนบ้านโพธิ์ไทรงามวิทยาคม อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ มีอรรถิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษาทางอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรา แยมสำราญ (2535 : 185) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ตามแบบของ จอห์น โอ ไครท์ส ที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางสะพาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาทางอาชีพตามแบบ จอห์น โอ ไครท์ส มีอรรถิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาทางอาชีพ และการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ มีอรรถิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คณิงนิจ เนติประวัติ (2535 : 97) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม จังหวัดอ่างทอง จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาด้วยอาชีพแบบกลุ่ม มีคะแนนอรรถิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น และสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือด้วยวิธีการใดๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรสุดา วีระเดชชูชีพ (2538 : 85) ได้ศึกษาชุดการสอนแนะแนวการแนะแนวอาชีพที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทิงวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทิงวิทยาคม ที่ได้รับการแนะแนวด้วยชุดการแนะแนวที่สร้างขึ้น มีอรรถิภาวะทางอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทิงวิทยาคม ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพแบบปกติมีอรรถิภาวะทางอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ความสามารถในการเลือกอาชีพในเรื่องการทำความรู้จักตนเอง การเลือกอาชีพ และการวางแผนทางอาชีพ นอกจากนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทิงวิทยาคม ที่ได้รับการแนะแนวอาชีพด้วยชุดการสอนแนะแนวที่สร้างขึ้นมีอรรถิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ยกเว้น ความสามารถในการเลือกอาชีพในเรื่องการวางแผนทางอาชีพ และการวางแผนทางอาชีพ

ศุภชัย อธิธิปาทานันท์ (2540 : 134 – 135) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่สมัครใจเข้ารับการปรึกษา และมีคะแนนอรรถิภาวะทางอาชีพทั้งด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพต่ำกว่าค่าเฉลี่ย จำนวน 18 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 9 คน กลุ่มควบคุม 9 คน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่ได้รับคำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอรรถิภาวะทางอาชีพ ด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพ และอรรถิภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดำรงศ์ วงษ์รักษ์ (2542 : 101) ได้ศึกษาอรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า อรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และเมื่อพิจารณาตามตัวแปรการขาดแคลนครูอุตสาหกรรมศิลป์และไม่ขาดแคลนครูอุตสาหกรรมศิลป์ พบว่าอรรถิภาวะทางอาชีพของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ไดนัลโซ (ศุภชัย อธิธิปาทานันท์ 2540 :136 อ้างอิงจาก Dinuzzo 1977 ,6529 – A) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่ออรรถิภาวะทางอาชีพของ

นักศึกษาหญิง อายุ 25 ปีขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาหญิงกลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฟูลเลอร์ (Fuller 626 : 1989) ได้ศึกษาผลของหลักสูตรการพัฒนาทางอาชีพที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ระดับของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนเพิ่มขึ้นภายหลังการเข้าอบรมหลักสูตรการพัฒนาทางอาชีพ แต่ไม่พบความแตกต่างของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย

ลินช์ (Lynch, 1991 : 2985) ได้ศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในชนบท โดยศึกษาระยะยาว เป็นเวลา 4 ปี โดยเขาต้องการทราบว่านักเรียนที่มีส่วนร่วมในหลักสูตรสำรวจอาชีพ (Career exploration) จะมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรปกติหรือไม่ การวิจัยแบ่งออกเป็น การทดสอบก่อนทดลอง (Pretest) การทดสอบหลังทดลอง (Posttest) และการทดสอบหลัง - หลังการทดสอบ (Post - Post test) โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม การทดสอบก่อนทดลองจะทดสอบในเดือนกันยายน ปี 1985 การทดสอบหลังการทดลองจะทดสอบในเดือนพฤษภาคม ปี 1996 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบความแตกต่างของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพเพียงเล็กน้อยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

คาร์เพนเทอร์ (Carpenter 1994 - 45) ได้ศึกษาผลของการเข้าร่วมโครงการอาชีพศึกษาที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ และความไม่แน่ใจในการเลือกอาชีพของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ความไม่แน่ใจในการเลือกอาชีพลดลงและวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นภายหลังการเข้าร่วมโครงการอาชีพศึกษา

เซลส์ (Sells 1995 : 3377) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการวางแผนอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ และวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนอาชีพมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การวางแผนทางอาชีพ การเลือกเป้าหมาย และการแก้ไขปัญหาทางอาชีพ

จากผลงานการวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าบุคคลที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้การให้คำปรึกษา การสอนหลักสูตรอาชีพศึกษา การแนะแนวกลุ่ม มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้สุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งสิ้น 49 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 18 คน และ นักเรียนหญิง จำนวน 31 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนคุณภาพทางอาชีพต่ำ จำนวน 8 คน โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 49 คน ตอบแบบสอบถามคุณภาพทางอาชีพ
2. ผู้วิจัยตรวจสอบแบบสอบถามคุณภาพทางอาชีพของนักเรียน ทั้งด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ
3. ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนในข้อ 2 ที่มีคะแนนคุณภาพทางอาชีพต่ำมาจำนวน 8 คน แล้วสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถามคุณภาพทางอาชีพ
2. โครงการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามคุณภาพทางอาชีพ

แบบสอบถามคุณภาพทางอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้คือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพทางอาชีพ

2. สร้างแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ (The Career Maturity Inventory – Attitude Scale and Competence Test) ของ จอห์น โอ ไครทส์ (John O. Crites)

3. นำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพที่สร้างขึ้น จำนวน 75 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ จำนวน 50 ข้อ และ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ จำนวน 25 ข้อ ไปหาหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยให้ คณะกรรมการ ควบคุมสารนิพนธ์ พิจารณา เนื้อหาของข้อความและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 75 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกึ่งเพชร และโรงเรียนบ้านบางกระปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 72 คน เพื่อวิเคราะห์ ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้สูตรแบบสัดส่วน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ ,2538 : 212) หลังจากนั้นจึงคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จำนวน 45 ข้อ เป็นด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำนวน 30 ข้อ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ จำนวน 15 ข้อ

5. นำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพที่คัดเลือกแล้วตามข้อ 4 จำนวน 45 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีแบบ คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน KR 20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ ,2538 : 192 – 193) ได้ค่าความเชื่อมั่น ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพเท่ากับ .72 และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพเท่ากับ .75

ลักษณะของแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ

แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ จะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำนวน 30 ข้อ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้คือ

1. แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ เป็นแบบสอบถามชนิดบังคับเลือก ซึ่งแบ่งออกเป็น ใช่ กับ ไม่ใช่ จำนวน 30 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ
คำสั่ง โปรดอ่านข้อความข้างล่างเหล่านี้ แล้วตอบลงในกระดาษคำตอบ

ถ้านักเรียน เห็นด้วย กับข้อความแต่ละข้อให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใช่ แต่ถ้า
นักเรียน ไม่เห็นด้วย ให้ทำเครื่องหมาย ✗ ลงในช่องไม่ใช่ และโปรดตอบทุก ๆ ข้อ

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
00	<u>ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ</u> ถ้านักเรียนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ นักเรียนจะปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากบิดามารดา ครูแนะแนว เพื่อนๆ ของนักเรียน หรือคนอื่นๆ		
00	<u>ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ</u> นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับงานเพียงเล็กน้อย เท่านั้น ว่านักเรียนชอบงานอะไร		
00	<u>ด้านการมีอิสระในการตัดสินใจเลือก</u> บิดามารดาของนักเรียนเป็นผู้ที่รู้ดีว่า นักเรียนควร จะเลือกประกอบอาชีพอะไร		
00	<u>ด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ</u> นักเรียนจะมีความสุขมาก ถ้าสามารถช่วยเหลือคน อื่น ได้ จากการประกอบอาชีพของนักเรียน		
00	<u>ด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ</u> คนเราทำงานอะไรก็ได้ トラบเท่าที่มีความพยายาม		

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้ 1 คะแนน ในข้อที่ตอบถูก

ให้ 0 คะแนน ในข้อที่ตอบผิด

การแปลผลคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ

แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพมีการแปลผลดังนี้

1 - 7.50 หมายความว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพต่ำ

7.51 - 22.50 หมายความว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพระดับปานกลาง

22.51 - 30.00 หมายความว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพสูง

2. แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกคำตอบ ที่ต้องการจากข้อความในคำถาม จำนวน 15 ข้อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ

คำสั่ง : ขอให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่า คำตอบข้อใดสอดคล้องกับความคิดของท่านมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านเลือก

1 ด้านการรู้จักตัวเอง

00 ประจักษ์ ประดิษฐ์งานไม้มากมายที่บ้าน เขาเรียนช่างไม้ที่โรงเรียนด้วย เขาสร้างตุ๊กตาวางของสวยงามราวกับช่างไม้อาชีพไว้มากมาย และได้รับรางวัลจากการประกวด เขากำลังตัดสินใจว่าเขามีความชำนาญพอๆ ที่จะประกอบอาชีพช่างไม้ทำตุ๊กตาวางของต่อไปหรือไม่

ท่านคิดเช่นไร

ก. งานที่เขาประดิษฐ์ชี้ให้เห็นได้ชัดว่า เขามีฝีมือ ทักษะ และมีความสนใจสูงพอที่จะทำงานประดิษฐ์ตุ๊กตาวางของต่อไปได้

ข. ถ้าเพื่อนๆ เห็นว่า เขามีทักษะในงานไม้ บางทีเขาอาจจะทำและประดิษฐ์ตุ๊กตาวางของต่อไป

- ง. เขามีทักษะในการประดิษฐ์ตัววางของ และเขาควรวอกแบบตัววางของพร้อมกันไปด้วย
จ. ไม่ทราบ

2. ด้านการรู้จักอาชีพ

00. ชำนาญเฝ้าดูแลแท่นพิมพ์ขนาดยักษ์ที่กำลังตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ด้วยความเร็วสูงสุด ทันใดนั้น เขากดปุ่มหยุดพิมพ์เพื่อเปลี่ยนม้วนกระดาษที่ป้อนเข้าเครื่อง เพราะม้วนกระดาษที่ป้อนเข้าเครื่องนั้นมีรอยฉีกขาด เขาตรวจสอบถึงน้ำหมึก และเติมน้ำหมึกที่พร่องไปให้เต็ม ต่อจากนั้น เขาก็กดปุ่มเดินเครื่องอีกครั้ง จนกระทั่งพิมพ์ส่วนแรกของหนังสือพิมพ์เสร็จ อาชีพของชำนาญ คือ อาชีพอะไร

- ก. ช่างเทคนิคในห้องทดลอง
ข. ผู้ตรวจสอบเครื่องจักรในสำนักงาน
ค. ช่างพิมพ์
ง. ผู้ประดิษฐ์เครื่องมือและแม่พิมพ์
จ. ไม่ทราบ

3 ด้านการเลือกอาชีพ

00. อลิสา ช่วยทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียนมา 3 ปีแล้ว ในระยะเริ่มแรกเธอต้องการรายงานข่าว กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ต่อมาเธอสนใจวิธีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ เธอได้เข้าทำงานในโรงพิมพ์แห่งหนึ่ง และเรียนรู้วิธีเรียงหน้ากระดาษ วิธีการใช้เครื่องพิมพ์ และ สิ่งต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือพิมพ์ อาชีพอะไรเหมาะสมกับอลิสมากที่สุด

- ก. ผู้ประกอบเครื่องมือ
ข. ช่างพิมพ์
ค. นักหนังสือพิมพ์
ง. บรรณาธิการ
จ. ไม่ทราบ

4 ด้านการวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพ

00. ศันสนีย์ ตัดสินใจไปเป็นช่างพิมพ์ ดังนั้นก่อนไปเป็นช่างพิมพ์ ศันสนีย์จะต้องทำอะไรก่อนหลัง ขอให้ท่านอ่านข้อความในข้อ 1, 2, และ 3 แล้วพิจารณาว่าขั้นตอนใดควรจะทำก่อนหลัง

1. เป็นช่างพิมพ์ก่อน
2. ต้องสอบวิชาช่างพิมพ์อาชีพให้ได้ก่อน
3. เข้าทำงานเป็นผู้ช่วยช่างพิมพ์

ลำดับขั้นตอนที่สันสัยต้องทำเรียงตามลำดับดังนี้

- ก. 1 2 3
- ข. 1 1 3
- ค. 3 1 2
- ง. 3 2 1
- จ. ไม่ทราบ

5 ด้านการแก้ปัญหาทางอาชีพ

00. ก้องเกียรติ ต้องการเป็นวิศวกร และมีความสามารถด้านนี้ แต่ผลการเรียนของเขาอยู่ในระดับต่ำ และคิดว่าเขาจะไม่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ก้องเกียรติควรแก้ปัญหาได้อย่างไร

- ก. ขยันและเรียนให้หนักขึ้นแล้วเกรดจะสูงขึ้นกว่านี้
- ข. ปรึกษาครู หรือครูที่ปรึกษา
- ค. พยายามสอบเข้าวิทยาลัยอาชีวศึกษา แม้ว่าเกรดจะไม่ดีเพราะเขาไม่มีความสามารถด้านนี้
- ง. เปลี่ยนไปเลือกอาชีพอื่นที่ไม่ต้องเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย
- จ. ไม่ทราบ

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้ 1 คะแนน ในข้อที่ตอบถูก

ให้ 0 คะแนน ในข้อที่ตอบผิด

การแปลผลคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ

แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพมีการแปลผลดังนี้

1 – 3.75 หมายความว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพต่ำ

3.76 - 11.25 หมายความว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพระดับปานกลาง

11.26 - 15.00 หมายความว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพสูง

2. โครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพ

โครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างโดยใช้การให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม ตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Trait – Factor Approach) ซึ่งประกอบด้วย ชื่อโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ วัตถุประสงค์ ระยะเวลาดำเนินการ สถานที่ดำเนินการ งบประมาณ ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการ และการประเมินผล โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้คือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิธีการเขียนโครงการ วิธีการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล เป็นกลุ่มและรายบุคคล
2. สร้างโครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพ แล้วให้ คณะกรรมการ คอบคุมสารนิพนธ์ พิจารณาเนื้อหาของข้อความและภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้
3. นำโครงการที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร ตามโปรแกรมการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยแบ่งเป็นการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม 5 ครั้ง และเป็นการให้คำปรึกษารายบุคคล 1 ครั้ง.

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แบบ One Group Pertest – Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

สอบก่อน	ทดสอบ	สอบหลัง
T_1	$\bar{X}$	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

T_1	แทน	การทดสอบก่อนทดลอง
$\bar{X}$	แทน	การให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล
T_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยกำหนดลำดับขั้น การดำเนินการทดลองดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามภาวะทางอาชีพ แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ขั้นการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามโครงการพัฒนาภาวะทางอาชีพ โดยให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ระหว่างวันที่ 21 ธันวาคม 2542 ถึงวันที่ 18 มกราคม 2543 รวม 5 สัปดาห์ โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ดำเนินการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งหมด 5 ครั้ง โดยทำในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 14.00 – 15.30 น. ของ สัปดาห์ที่ 1,2,3 และ 5 ตั้งแต่วันอังคารที่ 21 ธันวาคม 2543 – วันที่ 18 มกราคม 2543

2.2. ดำเนินการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล จำนวน 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน

วันละ 2 คน คนละ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี เวลา 07.00 – 07.50 น. และเวลา 15.30 – 16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 13 มกราคม 2543

3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามภาวะทางอาชีพชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งสองครั้งมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ยของภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล

2. เปรียบเทียบภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

3. เปรียบเทียบภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

4. เปรียบเทียบภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1. ค่าเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 75)

1.2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบภาวะทางอาชีพของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาภาวะทางอาชีพ โดยใช้ t – test

3. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1. หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัดส่วน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 212)

3.2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพโดยใช้สูตร KR₂₀ ของ คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 197)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายข้อมูลจากศึกษา ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่างๆ ด้วยสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
T	แทน	สถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t Distribution

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพทางอาชีพ
3. เปรียบเทียบบุคลิกภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล
4. เปรียบเทียบบุคลิกภาพทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 3 ,4, 5 และ 6

ตาราง 3 วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล จำนวน 49 คน

วุฒิภาวะทางอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ	17.00	3.83	ปานกลาง
ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ	7.00	2.55	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคลมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4 วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้านของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล

ภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.
1. การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	49	3.58	3.29
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ	49	3.75	2.99
3. การมีอิสระในการเลือกอาชีพ	49	3.23	3.13
4. ความพอใจในการเลือกอาชีพ	49	3.62	2.88
5. มโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ	49	2.82	2.67

ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพรายด้าน
ของนักเรียน จากตาราง 4 พบว่า เจตคติในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพมี
ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการ
เลือกอาชีพ และด้านการมีอิสระในการเลือกอาชีพ และด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพตาม
ลำดับ

ตาราง 5 วุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้านของ
นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล

วุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.
1. การรู้จักตนเอง	49	1.42	1.88
2. การรู้จักข้อสนเทศทางอาชีพ	49	1.59	2.27
3. การเลือกงานหรืออาชีพ	49	1.98	1.34
4. การวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพ	49	1.04	0.99
5. การแก้ปัญหาทางอาชีพ	49	0.97	0.86

ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ
รายด้านของนักเรียนจากตาราง 5 พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพในการเลือกอาชีพ ด้านการเลือก
งานหรืออาชีพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการรู้จักข้อสนเทศทางอาชีพ ด้านการรู้จัก
ตนเอง ด้านการวางแผน และการเตรียมการประกอบอาชีพ และด้านการแก้ปัญหาทาง
อาชีพตามลำดับ

ตาราง 6 เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของนักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

วุฒิภาวะทางอาชีพ	จำนวน	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ	8	14.00	1.69	17.75	2.43	6.57**
ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ	8	5.875	1.553	8.75	1.39	5.06**

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 6 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การเข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ทำให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้น

ตาราง 7 เปรียบเทียบคุณลักษณะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือกอาชีพของนักเรียนจำแนกเป็นรายด้านก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

คุณลักษณะทางอาชีพ ด้านเจตคติในการเลือก อาชีพ	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		t
	n	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การมีส่วนร่วมใน การเลือกอาชีพ	8	2.62	1.76	3.50	1.41	3.81**
2. ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับอาชีพ	8	2.25	1.31	3.13	2.03	3.16**
3. การมีอิสระในการ เลือกอาชีพ	8	3.25	2.51	3.75	1.16	1.56
4. ความพอใจในการ เลือกอาชีพ	8	2.75	1.85	3.87	1.00	3.95**
5. มโนทัศน์ในการ เลือกอาชีพ	8	3.13	2.36	3.50	1.51	2.05*

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับจุด .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 7 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล มีคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ และด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณลักษณะทางอาชีพด้านการมีอิสระในการเลือกอาชีพ เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 8 เปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการการเลือกอาชีพของนักเรียน
จำแนกเป็นรายด้านก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาวะทางอาชีพโดยการให้
คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบ
ของบุคคล

บุคลิกภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถใน การเลือกอาชีพ	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		t
	n	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การรู้จักตนเอง	8	0.50	1.50	1.50	0.76	3.74**
2. การรู้จักข้อสนเทศ ทางอาชีพ	8	0.75	0.69	1.87	1.39	2.63**
3. การเลือกงานหรือ อาชีพ	8	1.25	0.46	1.38	0.49	1.49
4. การวางแผนและ การเตรียมการ ประกอบอาชีพ	8	1.75	1.03	2.25	0.71	2.21*
5. การแก้ปัญหาทาง อาชีพ	8	1.625	0.99	1.75	0.82	1.43

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 8 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาวะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลมีบุคลิกภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ด้านการรู้จักตนเองและด้านการรู้จักข้อสนเทศทางอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเลือกงานหรืออาชีพ และด้านการแก้ปัญหาทางอาชีพ เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล
2. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนามวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้น ภายหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนามวุฒิภาวะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ทราบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และได้โครงการพัฒนามวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อ ครูแนะแนว ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล ปีการศึกษา 2542 จำนวนทั้งสิ้น 49 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 18 คน และ นักเรียนหญิง จำนวน 31 คน

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการพัฒนามวุฒิภาวะทางอาชีพ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 ที่มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำ จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ
2. โครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎี

วิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Prefest)
2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ระหว่างวันที่ 21 ธันวาคม 2542 ถึงวันที่ 18 มกราคม 2543 รวม 5 สัปดาห์ โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้
 - 2.1 ดำเนินการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งหมด 5 ครั้ง โดยทำในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 14.00 – 15.30 น. ของ สัปดาห์ที่ 1,2,3 และ 5 ตั้งแต่วันอังคารที่ 21 ธันวาคม 2543 – วันที่ 18 มกราคม 2543
 - 2.2 ดำเนินการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล จำนวน 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 2 คน คนละ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์ อังคาร พุธ พฤหัสบดี เวลา 07.00 – 07.50 น. และเวลา 15.30 – 16.20 น. ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2543 ถึงวันที่ 13 มกราคม 2543
3. หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วเก็บไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)
4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งสองครั้งมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โรงเรียนวัดชัยมงคล
2. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

3. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตาม ทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

4. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพจำแนกเป็น รายด้าน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้าน อาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1. ค่าเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 75)

1.2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยใช้ $t - test$

3. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1. หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัดส่วน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 212)

3.2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ และด้านความ สามารถในการเลือกอาชีพโดยใช้สูตร KR ₂₀ ของ กูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 197)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษครั้งนี้สรุปผลได้ว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคลมีวุฒิภาวะทางอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นราย ด้าน พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการ เลือกอาชีพ และด้านการมีอิสระในการเลือกอาชีพ ตามลำดับ และมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านมโน ทัศน์ในการเลือกอาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สำหรับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการ เลือกอาชีพ นั้นเมื่อ จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการ เลือกอาชีพ ด้านการเลือกงานหรืออาชีพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักข้อสนเทศ ทางอาชีพ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพ ตามลำดับ และมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านการแก้ปัญหาทางอาชีพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลมีคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ และความพอใจในการเลือกอาชีพ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการมีอิสระในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับคุณภาพทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพนั้น เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพด้านการรู้จักตนเอง และด้านการรู้ข้อสนเทศทางอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเลือกงานหรืออาชีพ และด้านการแก้ปัญหาทางอาชีพ เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. ผลของการศึกษาคุณภาพทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพและด้านความสามารถในการเลือกอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีความคิดความรู้สึกต่อการเลือกอาชีพในด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ ด้านความมีอิสระในการเลือกอาชีพ ด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ และด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับอาชีพต่ำ ประกอบกับนักเรียนมีความสามารถในการรู้จักตนเอง รู้จักงานหรืออาชีพเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกงานหรืออาชีพน้อย ตลอดทั้งขาดความสามารถในการวางแผนและปฏิบัติตามแผน จึงส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพทางอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรงค์ วงศ์รักษ์ (2542 : 101) ซึ่งพบว่า คุณภาพทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีมีคุณภาพทางอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

2. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล มีคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และเมื่อเปรียบเทียบคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีคุณภาพทางอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ และด้านความพอใจในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีอิสระในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนได้สำรวจตนเองในด้านต่างๆ และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ จึงทำให้ ความคิดความรู้สึกที่มีต่อการเลือกอาชีพในด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้ เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ ด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ และด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ ของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แต่การที่วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ ด้าน การมีอิสระในการเลือกอาชีพ เพิ่มขึ้นน้อยมากจนไม่เห็นความแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก พัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนวัยนี้อยู่ในช่วงอายุ 4 – 16 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่นักเรียนยังตัดสินใจเองไม่ได้ และไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างของทางเลือกในการเลือกอาชีพได้ ส่วน วุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักตนเองและด้านการรู้จักข้อสนเทศทางอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเลือกงานหรืออาชีพ และด้านการ แก้ปัญหาทางอาชีพเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การที่นักเรียนมีวุฒิภาวะด้าน ความสามารถในการเลือกอาชีพ ด้านการรู้จักตนเองและด้านการรู้จักข้อสนเทศทางอาชีพเพิ่มขึ้น อย่างชัดเจนและสามารถวางแผนและเตรียมการประกอบอาชีพได้ดีนั้น เพราะนักเรียนได้ทราบ ถึงความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม บุคลิกภาพ และความถนัดของตนเอง ส่วนการที่วุฒิภาวะ ทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ ด้านการเลือกงานหรืออาชีพ และด้านการแก้ ปัญหาทางอาชีพเพิ่มขึ้นน้อยมากจนไม่เห็นความแตกต่างนั้น อาจเป็นเพราะ การพัฒนา วุฒิภาวะทางอาชีพด้านดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน และขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางอาชีพ ของนักเรียนวัยนั้นๆ ด้วย

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอาชีพ เกษณีย์ สีมหาศาล (2531 : 34) ที่กล่าวว่า การให้คำปรึกษารายบุคคลสามารถพัฒนาเจตคติในการเลือกอาชีพ ของนักเรียนได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิงนิจ เนติประวัติ (2535 : 97) และ สุภชัย อธิธิปาทานันท์ (2540 : 134 – 135) ที่กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มสามารถ พัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นได้

จากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โครงการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพโดยการให้คำ ปรึกษาด้านอาชีพตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลสามารถพัฒนา วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของ นักเรียนให้เพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนมีความคิดความรู้สึกถูกต้องและเหมาะสมต่อ การเลือกอาชีพ และมีความสามารถในการรู้จักตนเอง รู้ข้อสนเทศทางอาชีพ เพื่อประกอบการ ตัดสินใจในการเลือกงาน ตลอดจนวางแผน และปฏิบัติตามแผน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ครูแนะแนวสามารถนำโครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ และด้านความสามารถในการเลือกอาชีพแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูแนะแนวที่จะนำโครงการดังกล่าวนี้ไปพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้คำปรึกษาทางอาชีพ ตลอดจนทั้งการใช้แบบทดสอบต่างๆ และมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพ โลกของงาน เพื่อที่จะพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียน เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว พูลคลองตัน. (2524). การเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางอาชีพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีภูมิหลังต่างกัน. ปริญญาโท. คุรุสภา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กรุงเทพมหานคร สำนักงานการศึกษา. (2538). คู่มือการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์.
- เกษนีย์ สีมหาศาล. (2531). ผลการให้คำปรึกษาด้านอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจิระประวัตินิเทศศาสตร์ จังหวัดนครสวรรค์. ปริญญาโท. (จิตวิทยาแนะแนว) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). แผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2 (พ.ศ.2540 – 2544). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณินิจ เนติประวัติ. (2535). ผลการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะบุคคลและองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมต่อบุคลิกภาพทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอ่าวทองปัทมโรจน์วิทยาเขต จังหวัดอ่างทอง. ปริญญาโท. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร จัตรสุภกุล. (2541 กุมภาพันธ์) “กระบวนการแนะแนวอาชีพจะช่วยให้เกิดความสมดุลในตลาดแรงงานได้อย่างไร” ใน วารสารวิชาการ. 1 (2).
- คมเพชร จัตรสุภกุล. (2521). การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์.
- คมเพชร จัตรสุภกุล. (2521). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- คมเพชร จัตรสุภกุล. (2521). บริการสนเทศ. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จิราภรณ์ อารยะรังสฤษฎ์. (2529) จิตวิทยาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2529). เอกสารการสอนชุดวิชาการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทิพย์วรรณ กิตติพร. (2531). คู่มือการสอนอาชีพศึกษาเบื้องต้น. พิษณุโลก : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2520). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ธิดิมา จงพิพัฒน์วณิชย์. (2539). การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม กับการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนากระบวนการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นันทิกา แยมสรวล. (2523). ทฤษฎีและเทคนิคการให้ปรึกษาแนะแนว. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นนทภู ภูนนทรักษ์. (2535). วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2530). พัฒนาการทางอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์.
- ประทุม แป้นสุวรรณ. (2523). จิตวิทยาการแนะแนว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปทุมมาศ พูนเกษม. (2529). ผลการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.
- ปวรวรรณ ผาลิกา. (2541). ผลการให้คำปรึกษาด้านอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.

- ผกา บุญเรือง. (2520). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ และการควบคุมภายใน – ภายนอก.). กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.. (2529). เอกสารประกอบการสอน : ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ กรุงเทพฯ : ✓ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อัดสำเนา.
- พัชรา แยมสำราญ. (2535). ผลการให้คำปรึกษาทางอาชีพตามแบบ จอห์น โอ ไครท์สที่มีต่อ วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางสะพาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการแนะแนว). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี เกษกมล. (2536 กุมภาพันธ์ – มีนาคม). “ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย” ใน วารสารแนะแนว 28 (145).
- พรสุดา วีระเดชชูชีพ. (2538). ผลของชุดการสอนแนะแนวอาชีพที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทิงวิทยาคม จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ภัทรวรรณ อุ่มล่อ. (2541) การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีเหตุผล – อารมณ์ เป็นกลุ่มและรายบุคคลที่มีต่อทัศนคติต่อสารแอมเฟตตามีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนท่ายางวิทยา จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มานะชญ์ ขุนทอง. (2532). ผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. พิษณุโลก : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2541). เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบความถนัดทางการเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4
กรุงเทพฯ : บริษัทไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- วัชร ทรัพย์มี. (2523). *การแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร ทรัพย์มี. (2533). *ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ศนิ จันทรทองดี. (2538). *การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษากลุ่มกับรายบุคคลที่มีต่อ
การตระหนักรู้ด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนวัดนวลนรดิศ กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- ศิริภรณ์ เทพนิม. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และรายบุคคล
แบบเผชิญความจริงที่มีต่อยุทธวิธีการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
กุณนทีรุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.,
(จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.*
- ศุภชัย อธิธิปาตานนท์. (2540). *ผลการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อ
วุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์
วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถ่ายเอกสาร.*
- สุกัญญา ภูริยะพันธ์. (2540). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคลตาม
ทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการ
แนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถ่ายเอกสาร.*
- สุดา อ่อนช้อย. (2541). *ผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ. กรุงเทพฯ :
ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถ่ายเอกสาร.*
- สุนีย์ สิงหะคเชนทร์. (2532). *ผลการให้คำปรึกษาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. พิษณุโลก : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก ถ่ายเอกสาร.*

- ลำเนาวิ ขจรศิลป์. (2529). *การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา*. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
- หงส์ นววงศ์วรกุล. (2540). *การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษากลุ่มกับรายบุคคลที่มีต่อการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อสายอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดจระเข้ใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ*. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณี ชาญด้วยกิจ. (2529). *ผลการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. กรุงเทพฯ : ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร.
- อุษณา เจริญไวย. (2531). *การแนะแนวอาชีพ*. เลย : ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา วิทยาลัยครูเลย.
- อรอนงค์ ธีญะวัน. (2539). *การแนะแนวอาชีพ พิมพ์ครั้งที่ 1* กรุงเทพฯ : โอ.เอส พรินติ้ง เฮาส์.
- Lynch , Elva Joy “ A Longitudinal Study of Career Maturity with Ninth Grade Rural Students: Dissertation Abstracts 51 (09) : 2985 – A ; March , 1991.
- Sells, Samuel B. “Effects of Six Week Program for Eighth Grade Students on Academic Decision Making and Career Maturity, ” Dissertation Abstracts 55 (11) : 3377 – A ; May , 1995.
- Enward M. Levinson , Denise L. Ohler, Steve Caswell and Kathleen Kiewra “Six Approaches to the Assessment of Career Maturity,” Journal of Counseling and Development. 76 (4) : 475 – A ; Fall , 1998.
- Fuller, Glenn Leslie “The Effects of Career Development Course on Career Maturity”, Dissertation Abstracts. 50 (03) : 626 – A ; September , 1989..
- Capenter, Brenda Mathews “*Influence of a Unit of Career Studies on Early Adolescent Career Maturity and Career Indecision.*” 55 (01) – A ; July , 1994.

Lundberg , David John "A Comparison of Career Maturity and Personality Preferences between Mexican - American and Anglo – American Adolescents, " Dissertation Abstracts 57 (01) : 187 – A ; July , 1996.

Zunker , Vernon G. (1990) *Career Counseling : Applied Concepts of Life Planning*. California : Brooks / Cole Publishing Company.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ
แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ

แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ

ตอน 1 แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

คำสั่ง โปรดอ่านข้อความข้างล่างเหล่านี้ แล้วตอบลงในกระดาษคำตอบถ้านักเรียน เห็นด้วย กับข้อความแต่ละข้อให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใช่ แต่ถ้านักเรียน ไม่เห็นด้วย ให้ทำเครื่องหมาย X ลงในช่องไม่ใช่ และโปรดตอบทุกๆ ข้อ

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1	ในการเลือกอาชีพ นักเรียนจำเป็นต้องรู้จักตนเองว่าเป็นคนอย่างไร		
2	คนเราทำงานอะไรก็ได้ ตราบเท่าที่ยังมีความพยายาม		
3	นักเรียนคิดว่าทุกคนต้องทำงานไม่ช้าก็เร็ว แต่นักเรียนยังไม่คิดถึงเรื่องนี้		
4	ในการเลือกอาชีพนั้น การที่นักเรียนคิดว่านักเรียนเก่ง และทำสิ่งใดได้ดี เป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า การรู้ว่าตนเองชอบอะไร		
5	บิดามารดาของนักเรียนเป็นผู้ที่รู้ดีว่า นักเรียนควรจะเลือกประกอบอาชีพอะไร		
6	นักเรียนจะมีความสุขมาก ถ้าสามารถช่วยคนอื่น ๆ ได้ จากการประกอบอาชีพของนักเรียน		
7	การทำงานเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย และไม่สนุกเลย		
8	คนเราแต่ละคนมีความคิดเห็นในเรื่องการเลือกอาชีพแตกต่างกันไป ก็เลยทำให้นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะเลือกอาชีพอะไรดี		
9	นักเรียนจะยอมเสียเวลา แม้มันจะมากเท่าไรก็ตาม เพื่อที่จะสามารถทำงานที่นักเรียนอยากจะทำ		
10	นักเรียนคิดว่า ถ้านักเรียนประสบความสำเร็จในอาชีพหนึ่งได้แล้ว อาชีพอื่น ก็คงจะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก		
11	ในการเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้น มีหลายสิ่งหลายอย่าง ที่จะต้องนำมาพิจารณาดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะตัดสินใจ		

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
12	การทำงานก็เปรียบเสมือนกับการไปโรงเรียน ไม่จำเป็นต้องคิดมาก		
13	นักเรียนไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวในการทำงานที่นักเรียนอยากจะทำ		
14	นักเรียนมีความรู้เพียงเล็กน้อยว่า อาชีพต่างๆ ต้องการคนที่มีคุณสมบัติ และข้อจำกัดที่แตกต่างกัน		
15	แต่ละบุคคลจะมีอาชีพได้เพียงคนละหนึ่งอาชีพเท่านั้น		
16	เท่าที่จำได้ นักเรียนรู้ว่าตนเองต้องการจะทำงานอะไร		
17	นักเรียนมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงในงานที่ทำ เช่น ได้ค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เคยมีใครได้ค้นพบ หรือหาเงินได้มาก ๆ หรือไม่ก็มีโอกาสช่วยคนอื่นได้		
18	นักเรียนคิดว่าจะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งในอนาคตด้วยความบังเอิญมากกว่า		
19	สิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพก็คือ การที่นักเรียนรู้ว่าตนเองควรประกอบอาชีพอะไร ไม่ใช่รู้ข้อมูล หรือรายละเอียดในการประกอบอาชีพนั้น		
20	เมื่อถึงเวลาที่จะเลือกอาชีพ นักเรียนจะตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตัวของนักเรียนเอง		
21	นักเรียนควรเลือกอาชีพที่ทำให้ตัวเอง มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่นได้		
22	เวลาเรียนหนังสือ นักเรียนชอบคิดฝันไปด้วยว่า เมื่อเริ่มทำงานจริงๆ แล้ว มันเป็นอย่างไบ้าง		
23	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับงานเพียงเล็กน้อย เท่านั้นว่านักเรียนชอบงานอะไร		
24	จริงๆ แล้ว นักเรียนยังไม่รู้ว่าจะเลือกประกอบอาชีพอะไรจากบรรดาอาชีพที่นักเรียนรู้จัก		
25	นักเรียนควรเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งเสียก่อน แล้วจึงค่อยวางแผนที่จะประกอบอาชีพนั้นๆ		

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
26	นักเรียนจะเลือกอาชีพ ที่ทำให้นักเรียนมีชื่อเสียง หรือเป็นใหญ่เป็นโตในวันข้างหน้า		
27	ถ้านักเรียนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ นักเรียนจะปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากผู้อื่น		
28	นักเรียนเปลี่ยนแปลงการเลือกอาชีพของนักเรียนไปเรื่อยๆ		
29	เมื่อถึงเวลาที่นักเรียนจะเลือกอาชีพ นักเรียนก็ต้องเลือกจนได้ไม่ช้าก็เร็ว		
30	ไม่จำเป็นต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ เพราะนักเรียนยังไม่รู้ว่าจะไปประกอบอาชีพอะไร		

ตอน 2 แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ

คำสั่ง : ขอให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่า คำตอบข้อใด สอดคล้องกับความคิดของท่านมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านเลือก

1 การรู้จักตัวเอง

1. ประวุฒิ ประดิษฐ์งานไม้มากมายที่บ้าน เขาเรียนช่างไม้ที่โรงเรียนด้วย เขาสร้างตู้วางของสวยงามราวกับช่างไม้อาชีพไว้มากมาย และได้รับรางวัลจากการประกวด เขากำลังตัดสินใจว่า เขามีความชำนาญพอๆ ที่จะประกอบอาชีพช่างไม้ทำตู้วางของต่อไปหรือไม่ ท่านคิดเช่นไร
 - ก. งานที่เขาประดิษฐ์ชี้ให้เห็นได้ชัดว่า เขามีฝีมือ ทักษะ และมีความสนใจสูงพอที่จะทำงานประดิษฐ์ตู้วางของต่อไปได้
 - ข. ถ้าเพื่อนๆ เห็นว่า เขามีทักษะในงานไม้ บางทีเขาอาจจะทำและประดิษฐ์ตู้วางของต่อไป
 - ค. เขาควรวางแผนให้รอบคอบ เพราะเขามีความชำนาญไม่พอเพียงที่จะประกอบอาชีพช่างไม้ที่ประสบความสำเร็จในอนาคตได้
 - ง. เขามีทักษะในการประดิษฐ์ตู้วางของ และเขาควรออกแบบตู้วางของพร้อมกันไปด้วย
 - จ. ไม่ทราบ
2. กรรชิตเป็นเด็กขายหนังสือพิมพ์ 3 ปี แล้ว และส่งหนังสือพิมพ์ฉบับตอนเช้าตามบ้านของลูกค้า เขาไม่เคยส่งหนังสือพิมพ์ฉบับตอนเช้าเลย และไม่เคยส่งล่าช้า เขายยันและไว้วางใจได้ แต่เขาเรียนหนังสือไม่เก่ง ท่านคิดเช่นไร
 - ก. จากการปฏิบัติตนของเขา แสดงว่าเขาเป็นเด็กที่สามารถไว้วางใจได้
 - ข. เป็นการยากที่จะกล่าวว่า เขาเป็นเด็กที่ไว้วางใจได้ เพราะในวันใดวันหนึ่ง เขาอาจจะส่งหนังสือพิมพ์ หรือส่งล่าช้า
 - ค. ถ้าครูฝ่ายปกครองมีความเห็นว่า เขาเป็นเด็กที่น่าเชื่อถือและวางใจได้ แสดงว่าเป็นเช่นนั้นจริง
 - ง. เขาเป็นคนที่น่าเชื่อถือ และตรงต่อเวลาด้วย
 - จ. ไม่ทราบ

3. วิรัตน์ชอบทำสิ่งต่างๆ เขาไม่ชอบเรียนหนังสือ แต่เขามักจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานอดิเรก และงานอดิเรกของเขาก็คือ การถ่ายภาพ เขาถ่ายภาพได้ดีขึ้นเรื่อยๆ และสามารถจำหน่ายภาพที่ถ่ายได้ เขาตระหนักดีว่า คู่แข่งขันในการถ่ายภาพที่เป็นมืออาชีพนั้นมีมากมาย และก็เป็นคู่แข่งที่ยากจะเอาชนะได้ แต่เขาคิดว่า เขามีพรสวรรค์ในด้านการถ่ายภาพ ท่านคิดเช่นไร
 - ก. ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไร เขาควรจะปรึกษาเพื่อนๆ ของเขาก่อน
 - ข. แม้ว่าเขาจะเพิ่งเริ่มถ่ายภาพ แต่ก็แสดงให้เห็นว่าเขามีพรสวรรค์ในการถ่ายภาพ
 - ค. ไม่น่าจะเป็นไปได้ที่เขาจะเอาชนะมืออาชีพ แม้ว่าเขาจะมีพรสวรรค์ในการถ่ายภาพ
 - ง. เขาควรจะพัฒนาความสามารถในการถ่ายภาพของเขาต่อไป จนกว่าเขาจะตัดสินใจเองได้ว่า เขาควรจะประกอบอาชีพนี้ต่อไปหรือไม่
 - จ. ไม่ทราบ

2. การรู้จักอาชีพ

1. ชำนาญเผ้าดูแลแท่นพิมพ์ขนาดยักษ์ที่กำลังตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ด้วยความเร็วสูงสุดทันใดนั้น เขากดปุ่มหยุดพิมพ์เพื่อเปลี่ยนม้วนกระดาษที่ป้อนเข้าเครื่อง เพราะม้วนกระดาษที่ป้อนเข้าเครื่องนั้นมีรอยฉีกขาด เขาตรวจสอบถึงน้ำหมึก และเติมน้ำหมึกที่พร่องไปให้เต็ม ต่อจากนั้น เขาก็กดปุ่มเดินเครื่องอีกครั้ง จนกระทั่งพิมพ์ส่วนแรกของหนังสือพิมพ์เสร็จ อาชีพของชำนาญคือ อาชีพอะไร
 - ก. ช่างเทคนิคในห้องทดลอง
 - ข. ผู้ตรวจสอบเครื่องจักรในสำนักงาน
 - ค. ช่างพิมพ์
 - ง. ผู้ประดิษฐ์เครื่องมือและแม่พิมพ์
 - จ. ไม่ทราบ

2. รัตนาทำงานวันตลอดวันในร้านขายเสื้อผ้าที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในต่างจังหวัด เขา คาดว่าในฤดูที่จะมาถึงนี้จะมีคนส่งใบสั่งซื้อ เพื่อซื้อเสื้อผ้าที่ร้านของเธอ เธอจึงวางแผนที่จะเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร เพื่อดูแบบเสื้อผ้า และซื้อเสื้อผ้าเพื่อที่จะเตรียมพร้อมที่จะขายลูกค้าต่อไป อาชีพของรัตนาคืออาชีพ อะไร
 - ก. ผู้ซื้อ
 - ข. นักเขียนโฆษณา
 - ค. พนักงานประชาสัมพันธ์
 - ง. นักสังคมสงเคราะห์
 - จ. ไม่ทราบ
3. อารยาเป็นหญิงสาวแสนสวย มีเสน่ห์ ประทับใจ และดึงดูดใจของผู้พบเห็น เธอ แต่งกายงดงาม และสามารถพูดคุยกับลูกค้าขณะที่เธอตัดผม หวี สระ เช็ดผม เธอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกี่ยวกับแบบผมแบบใหม่ๆ เธอออกแบบทรงผมให้เหมาะสมกับแฟชั่นเครื่องแต่งกาย บางครั้ง เธอรับแต่งเล็บและรับลอกหน้า นวดหน้า นอกจากนี้ เธอยังได้รับการฝึกฝนในเรื่อง โรคทางผิวหนัง แม้ว่าเธอไม่สามารถจะรักษาได้ อาชีพของอารยา คือ อาชีพอะไร
 - ก. ช่างเสริมสวย
 - ข. นักออกแบบเสื้อแฟชั่น
 - ค. พนักงานต้อนรับ
 - ง. หญิงบริการ
 - จ. ไม่ทราบ

3 การเลือกอาชีพ

1. อลิสา ช่วยทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียนมา 3 ปีแล้ว ในระยะเริ่มแรกเธอต้องการ รายงานข่าวกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน ต่อมาเธอสนใจวิธีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ เธอได้เข้าทำงานในโรงพิมพ์แห่งหนึ่ง และเรียนรู้วิธีเรียงหน้ากระดาษ วิธีการใช้เครื่องพิมพ์ และ สิ่งต่างๆ มากมายเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือพิมพ์ อาชีพอะไรเหมาะสมกับอลิสมากที่สุด
 - ก. ผู้ประกอบเครื่องมือ
 - ข. ช่างพิมพ์
 - ค. นักหนังสือพิมพ์
 - ง. บรรณาธิการ

จ. ไม่ทราบ

2. อรสา เป็นคนขี้อาย ละเอียด รอบคอบ เธอไม่ชอบทำงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นมากนัก เธอชอบทำงานในห้องที่สะอาด และเธอสามารถทำคะแนนได้ดี ในวิชาคณิตศาสตร์ อาชีพที่เหมาะสมกับอรสามากที่สุด

ก. พนักงานบัญชี

ข. ครู

ค. เจ้าหน้าที่การตลาด

ง. พนักงานรับโทรศัพท์

จ. ไม่ทราบ

3. ชนาเลือกเรียนวิชาเอก “ช่างโรงงาน” ผลการเรียนของชนาอยู่ในระดับปานกลาง ชนาตั้งใจไว้ว่า เมื่อเขาเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว เขาจะไม่เรียนต่อในวิทยาลัย แต่เขาต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาช่าง และฝึกงานเกี่ยวกับวิชาดังกล่าว เขาคิดว่า เขาสามารถใช้ความรู้พื้นฐานวิชาช่างเทคนิค คณิตศาสตร์ และฟิสิกส์ ในการทำงานเกี่ยวกับการใช้เครื่องจักรชนิดใดชนิดหนึ่ง อีกทั้งเขาชอบทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และเขาก็ตั้งความหวังไว้ว่า เขาคงประกอบประกอบอาชีพที่ตรงกับความสนใจของเขาได้ อาชีพที่เหมาะสมกับชนามากที่สุดคือ

ก. พนักงานรับฝากเงินในธนาคาร

ข. พนักงานรับโทรศัพท์

ค. ช่างเทคนิคในโรงงานประกอบเครื่องจักรกล

ง. ผู้เชี่ยวชาญในการใช้เครื่อง X - RAY

จ. ไม่ทราบ

4 การวางแผนและการเตรียมการประกอบอาชีพ

1. ดัชนี ต้องการเป็นช่างเสริมสวย ขอให้ท่านอ่านข้อความในข้อ 1,2 และ 3 แล้วพิจารณาว่าขั้นตอนใดควรจะทำก่อนหลัง
 1. หางานทำเป็นช่างเสริมสวยตามร้าน
 2. ต้องสอบให้ผ่านการทดสอบเกี่ยวกับการเป็นช่างเสริมสวยของโรงเรียนช่างเสริมสวย
 3. เข้าเรียนในโรงเรียนช่างเสริมสวย

ลำดับขั้นตอนที่ดัชนีต้องทำเรียงตามลำดับดังนี้

ก. 1 3 2

ข. 2 3 1

ค. 3 1 2

☒ ง. 3 2 1

จ. ไม่ทราบ

2. ชาญชัย ต้องการเป็นตำรวจ ขอให้ท่านอ่านข้อความในข้อ 1,2 และ 3 แล้วพิจารณาว่าขั้นตอนใดควรจะทำก่อนหลัง

1. สอบเข้าเป็นตำรวจ

2. เข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3. เลือกเรียนโปรแกรมวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม

ลำดับขั้นตอนที่ชาญชัยต้องทำเรียงตามลำดับดังนี้

ก. 1 3 2

ข. 2 3 1

☒ ค. 3 1 2

ง. 3 2 1

จ. ไม่ทราบ

3. มัลลิกา ต้องการเป็นเลขานุการ ขอให้ท่านอ่านข้อความในข้อ 1,2 และ 3 แล้วพิจารณาว่าขั้นตอนใดควรจะทำก่อนหลัง

1. เลือกเรียนวิชาพณิชยศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม

2. เข้าเรียนในวิทยาลัยที่เปิดสอนทางธุรกิจ

3. ไปสอบเป็นพนักงานบริษัท

ลำดับขั้นตอนที่มัลลิกาต้องทำเรียงตามลำดับดังนี้

☒ ก. 1 2 3

ข. 1 3 2

ค. 2 1 3

ง. 3 1 2

จ. ไม่ทราบ

5 การแก้ปัญหาทางอาชีพ

1. นิคม ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต แต่เขายังไม่ทราบว่าจะเลือกอาชีพได้อย่างไร เขาควรแก้ปัญหาอย่างไร
 - ก. ปรึกษาคูที่ปรึกษา หรือครูแนะแนว
 - ข. ทดลองฝึกอาชีพต่างๆ
 - ค. ปรึกษาเพื่อนที่สนิท
 - ง. เขาควรนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ มาประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - จ. ไม่ทราบ
2. บรรจง ต้องการเป็นพนักงานขาย และมีรายได้มากๆ แต่เขาไม่ชอบการเดินทาง เขาจะแก้ปัญหาอย่างไร
 - ก. เลือกอาชีพอื่น ที่ไม่ใช่พนักงานขาย
 - ข. ประกอบธุรกิจส่วนตัวที่ไม่ต้องเดินทาง
 - ค. เป็นพนักงานขาย และยอมเดินทางจนกว่าจะมีเงินมากพอ แล้วขอไม่เดินทาง
 - ง. ทำงานเป็นพนักงานขายในสถานที่ที่เขาไม่ต้องออกเดินทาง
 - จ. ไม่ทราบ
3. จริยา ได้คะแนนสูงสุดในชั้นเรียนของเธอ แต่เธอไม่สนใจอาชีพใดเป็นพิเศษเลย เธอควรแก้ปัญหาอย่างไร
 - ก. แต่งงาน
 - ข. ทดลองประกอบอาชีพหลายๆ ประเภท เพราะคงจะมีอาชีพใดอาชีพหนึ่งที่เธอสนใจ
 - ค. เรียนต่อในมหาวิทยาลัย และหวังว่าเธอคงจะสนใจอาชีพใดอาชีพหนึ่ง
 - ง. พยายามสำรวจว่าตนเองสนใจอะไร โดยปรึกษากับครูที่ปรึกษา หรือครูประจำชั้น
 - จ. ไม่ทราบ

ภาคผนวก ข.

โครงการพัฒนาผู้พิการทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษา
ตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

โครงการพัฒนาภาวะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

ครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับนักเรียน และระหว่างนักเรียน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้ทราบวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา วิธีการ บทบาท หน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและนักเรียน ตลอดจน จำนวนครั้ง สถานที่
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญ ของการพัฒนาภาวะทางอาชีพ

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วิธีการดำเนินการ

- ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
1. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนนั่งเป็นวง หันหน้าเข้าหากัน
 2. ผู้ให้คำปรึกษากล่าวต้อนรับ และให้นักเรียนแต่ละคนได้แนะนำตนเอง โดยบอก ชื่อ นามสกุล คติประจำใจ สิ่งที่ชอบและไม่ชอบ แล้วทำกิจกรรม “อาชีพในฝัน” โดยมี ขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 2.1 ผู้ให้คำปรึกษาแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
 - 2.2 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนเขียนชื่ออาชีพที่ตนเองอยากจะเป็นใน อนาคตมาคนละ 1 อาชีพ
 - 2.3 ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนเสนออาชีพที่ตนเองเลือกให้สมาชิกในกลุ่มคนอื่นๆ ฟัง แล้วเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มซักถามในสิ่งที่ตนเองอยากทราบทำเช่นนี้ ไปเรื่อยๆ จนครบทุกคน
 3. ผู้ให้คำปรึกษาอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาทั้งรายกลุ่มและรายบุคคลให้นักเรียนฟัง ตลอดจน กฎ ระเบียบของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา และ ผู้รับคำปรึกษา
 4. ผู้ให้คำปรึกษาอธิบายให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญของการพัฒนาภาวะทางอาชีพ

5. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนตอบแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ เอสดีเอส (SDS : Self Directed Search) และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ

6. ผู้ให้คำปรึกษานัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ทำการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

อุปกรณ์

1. กระดาษ
2. ปากกา
3. กระดาษคำตอบแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ
4. แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ เอสดีเอส (SDS)
5. แบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ

การประเมินผล

1. จากความสนใจ และความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

แบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ

คำอธิบาย

ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หลังคำหรือข้อความที่ตรงกับคุณลักษณะของนักเรียน ส่วนข้อใดไม่ใช่คุณลักษณะของนักเรียนให้เว้นว่างไว้ แบบสำรวจชุดนี้ใช้เวลาตอบ 20 นาที

1. ปฏิบัติตามผู้อื่น	27. สามารถแสดงออกถึงความรู้สึก
2. เปิดเผย	28. มีอุดมคติ
3. ซื่อสัตย์	29. เป็นคนที่มีจินตนาการ
4. ถ่อมตัว	30. ไม่ชอบปฏิบัติ
5. วัตถุนิยม ให้คุณค่าแก่วัตถุสิ่งของ	31. หุนหัน
6. เป็นคนธรรมดา ไม่มีมารยา	32. ชอบอิสระ
7. มีความพยายาม	33. รู้โดยสัญชาตญาณ
8. ชอบปฏิบัติ	34. ไม่ชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบ
9. สวาสนิยม	35. ไม่ชอบเอาอย่างใคร
10. ขี้อาย	36. น่าเชื่อถือ
11. ทำตัวสม่ำเสมอ	37. ให้ความร่วมมือ
12. ประหยัด	38. มีท่าที่เป็นมิตร
13. ชอบวิเคราะห์	39. มีน้ำใจ
14. รอบคอบ	40. ชอบช่วยเหลือ
15. ชอบวิจารณ์	41. มองเห็นเหตุการณ์ได้อย่างทะลุปรุโปร่ง
16. อยากรู้ อยากเห็น	42. มีความกรุณา
17. พึ่งพาตนเอง ไม่พึ่งพาใคร	43. มีความรับผิดชอบ
18. ชอบใช้สติปัญญา	44. ชอบสมาคมกับผู้อื่น
19. ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับใคร	45. รู้จักกาลเทศะ
20. ทำงานเป็นระบบ มีขั้นตอน	46. มีความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น
21. ละเอียดลออ ถี่ถ้วน	47. ชอบผจญภัย
22. มีเหตุผล	48. มีความทะเยอทะยาน
23. ไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับใคร	49. เป็นที่สนใจของบุคคลอื่น
24. เป็นคนที่เข้าใจยาก	50. เป็นคนที่มีลักษณะข่มผู้อื่น
25. ไม่มีระเบียบ	51. คล่องแคล่ว
26. เจ้าอารมณ์	52. มองโลกในแง่ดี

53. ชอบแสวงหาสิ่งที่ทำให้สบายใจ	59. รู้จักยับยั้งชั่งใจ
54. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	60. เชื่อฟังผู้อื่น
55. เป็นที่รู้จักของคนมากมาย	61. มีกฎระเบียบ
56. มีคุณธรรมประจำใจ	62. สามารถควบคุมตนเองได้
57. ระมัดระวัง	63. ไม่ชอบจินตนาการ
58. ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน	64. มีประสิทธิภาพในการทำงาน

ครั้งที่ 2 การรู้จักตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับความสนใจในอาชีพ ของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองที่สัมพันธ์กับอาชีพ

เวลาที่ใช้ 50 นาที

ลักษณะการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

วิธีการดำเนินการให้คำปรึกษา

1. ขั้นเริ่มต้น ผู้ให้คำปรึกษา ทบทวนเรื่องที่สนทนาในครั้งที่แล้ว หลังจากนั้นจึงชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการสำรวจความสนใจในอาชีพ และการสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง

2. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นการวิเคราะห์ ผู้ให้คำใ้ให้นักเรียนวิเคราะห์ผลที่ได้จากการทำแบบสำรวจสนใจในอาชีพเอสดีเอส (SDS : Self Directed Search) ของฮอลแลนด์ (Holland) และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ

2.2 ขั้นการสังเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกในกลุ่มสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเล่าถึงข้อมูลที่ตนเองได้จาก การทำแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น

2.3 ขั้นการวินิจฉัย ผู้ให้คำปรึกษาและสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันพิจารณาข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ ว่าสามารถนำไปประกอบการกับการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างไร

2.4 ขั้นการทำนาย ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันคาดการณ์ว่า ผลที่ได้จากการทำแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ และแบบสำรวจบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพจะทำให้สมาชิกแต่ละคนเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองหรือไม่

2.5 ขั้นการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในกลุ่มถึงวิธีการความสนใจในอาชีพ และบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพไปใช้ประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษา ซึ่งได้แก่ การใช้คำถามปลายเปิด ปลายปิด การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ และการให้กำลังใจแก่สมาชิกภายในกลุ่ม

2.6 ขั้นติดตามผลการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาติดตามผลการให้คำปรึกษาหลังจากที่นักเรียนในกลุ่มได้รับคำปรึกษาแล้ว ว่านักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองเพียงใด

3. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนสรุปถึงสิ่งที่ได้รับจากการให้คำปรึกษา พร้อมทั้ง นัดหมาย วัน เวลา ในการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

อุปกรณ์

-

การประเมินผล

1. จากความสนใจ และความร่วมมือในการทำแบบทดสอบ
2. จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 3
การรู้จักตนเอง
การรู้จักและเข้าใจค่านิยมและความถนัดของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักและเข้าใจตนเองเกี่ยวกับค่านิยมทางอาชีพ
2. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้จักและเข้าใจถึงความถนัดของตนเองที่สัมพันธ์กับอาชีพ

ระยะเวลา 50 นาที

ลักษณะการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนเรื่องที่ได้สนทนาในครั้งที่แล้ว และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการให้นักเรียนในกลุ่มตอบแบบสอบถามค่านิยม และแบบวัดความถนัด เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนรู้จักและเข้าใจบุคลิกภาพของตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับการเลือกอาชีพ

2. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ ตลอดจนอภิปรายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นการวิเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนตอบแบบสำรวจค่านิยม และแบบวัดความถนัด หลังจากนั้นผู้ให้คำปรึกษาและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ผลที่ได้จากการทำแบบสำรวจค่านิยมและความถนัด

2.2 ขั้นการสังเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกในกลุ่มสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจค่านิยม และแบบวัดความถนัด โดยให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนเล่าให้เพื่อนฟังถึงข้อมูลที่ตนเองได้จากการทำแบบสำรวจค่านิยม และความถนัด ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น

2.3 ขั้นการวินิจฉัย ผู้ให้คำปรึกษาและสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันพิจารณาข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจค่านิยม และแบบวัดความถนัดของสมาชิกแต่ละคน ว่าสามารถนำไปประกอบกับการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างไร

2.4 ขั้นการทำนาย ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันคาดการณ์ว่าอาชีพที่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเลือกควรจะค่านิยมและความถนัดในเรื่องใดบ้าง

2.5 ขั้นการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในกลุ่มถึงวิธีการนำค่านิยม และความถนัดประกอบพิจารณาในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษา ซึ่ง ได้แก่ การใช้คำถามปลายเปิด ปลายปิด การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ และการให้กำลังใจแก่สมาชิกภายในกลุ่ม

2.6 ขั้นติดตามผลการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาติดตามผลการให้คำปรึกษาหลังจากที่นักเรียนในกลุ่มได้รับคำปรึกษาแล้ว ว่านักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองเพียงใด

3. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนสรุปถึงสิ่งที่ได้รับจากการให้คำปรึกษา และนัดหมาย วันเวลา ในการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

อุปกรณ์

1. แบบสำรวจค่านิยม
2. ข้อสอบวัดความถนัดทางการเรียน (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2541 : 343 - 400)

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจ และความร่วมมือในการทำแบบทดสอบ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

แบบสำรวจค่านิยม

คำแนะนำ ขอให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างพิจารณา และทำเครื่องหมาย X ลงในช่องที่ตรงกับค่านิยมของนักเรียนในเรื่องอาชีพ

ค่านิยม	ไม่สำคัญ	ไม่สำคัญ เท่าไรนัก	สำคัญ ปานกลาง	สำคัญ	สำคัญ มาก
1. ความคิดสร้างสรรค์					
2. ผู้นำ					
3. การวางกำหนดการ					
4. ความสัมฤทธิ์ผล					
5. เห็นผลเด่นชัด					
6. สภาพการทำงาน					
7. ความมั่นคง					
8. ความพึงพอใจในผู้ร่วมงาน					
9. การแสดงออกทางสุนทรีย์					
10. เกียรติ					
11. เป็นตัวของตัวเองไม่ต้อง พึ่งพาใคร					
12. ความหลากหลาย					
13. ได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ					
14. รับผิดชอบต่อสังคม					
15. ความพึงพอใจทางวิชาการ					
16. การผจญภัย					
17. ความคุ้นเคย					
18. ความสัมพันธ์กับนายจ้าง					

ความหมายของค่านิยมในแต่ละข้อ

1. ความคิดสร้างสรรค์ : การได้ประดิษฐ์ ออกแบบ สร้างความคิดหรือสิ่งของใหม่ ๆ ไม่คิดไม่ทำตามสิ่งที่มีอยู่แล้ว

2. ผู้นำ : การได้วางแผนโครงการ จัดการรวบรวมผู้คนหรือผลงาน ควบคุม บอกทางผู้อื่น

3. การวางกำหนดการ : การทำงานเป็นไปตามตารางที่กำหนด ไม่ค่อยมีการทำงานนอกเวลา หรือทำนอกเหนือไปจากการที่นายจ้างกำหนด
4. ความสัมฤทธิ์ผล : ทำงานแล้วมีคนชื่นชมในผลงาน มีโอกาสก้าวหน้าดี
5. เห็นผลงานเด่นชัด : ทำงานที่มีผลงานเห็นได้ชัดเจน เช่น เห็นเป็นผลผลิต หรือผลลัพธ์จากการทำอะไรลงไป
6. สภาพการทำงาน : สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสำคัญมากกว่างานที่ต้องปฏิบัติ เช่น การได้ออกมาอยู่กลางแจ้งหรือการได้อยู่ในห้องแอร์ สำคัญมากกว่างานที่ต้องปฏิบัติ
7. ความมั่นคง : มั่นคงในงานที่ทำไม่ถูกไล่ออกง่ายๆ อย่างไม่เสียก็ทำไปจนเกษียณ ไม่ถูกไล่ออก
8. ความพึงพอใจในผู้ร่วมงาน : การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนที่เราต้องทำงานด้วย รู้สึกมีมิตรภาพแน่นแฟ้น และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
9. แสดงออกทางสุนทรีย์ : ทำงานกับสิ่งผลิตที่สวยงาม หรือทำให้เกิดความสุนทรีย์แก่ผู้อื่น เช่น อาจเป็นผลงานทางศิลปะ
10. เกียรติ : ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องชมเชย ผลงานเป็นที่ยอมรับ และศรัทธาจากผู้อื่น
11. เป็นตัวของตัวเองไม่ต้องพึ่งพาใคร : การมีอิสระที่จะทำงานของตนเอง วางโครงการเอง ไม่ต้องการถูกบังคับให้ทำงาน หรือการดูแลอย่างใกล้ชิด นึกอยากทำเมื่อไรก็ทำ ถ้าไม่อยากทำก็ไม่ทำ
12. ความหลากหลาย : การได้มีโอกาสที่จะทำกิจกรรมต่าง ได้หลายรูปแบบ
13. ได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ : การทำงานเพื่อให้ได้รายได้ จำนวนเงินที่ได้จะสำคัญมาก
14. รับผิดชอบ : ช่วยเหลือคนอื่น ดูแลทุกข์สุขให้เขา
15. ความพึงพอใจในทางวิชาการ : มีการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว มีการท้าทายทางวิชาการ ที่ตรงกับความสามารถ
16. การผจญภัย : การได้ทำสิ่งที่น่าตื่นเต้น เสี่ยง
17. ความคุ้นเคย : ได้มีการทำงานเกี่ยวกับความคิด สถานการณ์หรือกับบุคคลที่เราคุ้นเคย ไว้วางใจ และอบอุ่นใจ
18. ความสัมพันธ์กับนายจ้าง : มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนายจ้าง มีหัวหน้าที่ยุติธรรมกับลูกน้อง

ครั้งที่ 4
การรู้จักอาชีพ
โลกกว้างทางอาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักประเภทอาชีพ และชื่ออาชีพ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจองค์ประกอบของอาชีพในเรื่องของลักษณะอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ รายได้ ความก้าวหน้า ความต้องการของตลาดแรงงาน
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพที่นักเรียนสนใจ

ระยะเวลา 50 นาที

ลักษณะการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนเรื่องที่ได้สนทนาในครั้งที่แล้ว และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจประเภท และชื่ออาชีพต่างๆ ตลอดจนลักษณะอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น รายได้ ความก้าวหน้า ความต้องการของตลาดแรงงาน และวิธีการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพที่นักเรียนสนใจ
2. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ ตลอดจนอภิปรายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 2.1. ขั้นการวิเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกภายในกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับ ประเภทของงาน และชื่ออาชีพต่างๆ ลักษณะอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ รายได้ ความก้าวหน้า ความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนวิธีการเตรียมตนเองเพื่อเข้าสู่อาชีพที่นักเรียนสนใจ
 - 2.2. ขั้นการสังเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนในกลุ่มสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับ ประเภท และชื่ออาชีพต่างๆ ลักษณะอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ รายได้ ความก้าวหน้า ความต้องการของตลาดแรงงาน ให้สอดคล้อง กับความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพของนักเรียน
 - 2.3. ขั้นการวินิจฉัย ผู้ให้คำปรึกษา และนักเรียนในกลุ่มร่วมกันวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ จากการสังเคราะห์มาประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.4. **ขั้นการทำนาย** ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนคาดการณ์ว่าอาชีพที่ตนเองจะเลือกประกอบในอนาคตจะมีลักษณะอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น รายได้ ความก้าวหน้า ความต้องการของตลาดแรงงาน และวิธีการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพเป็นอย่างไร

2.5. **ขั้นการให้คำปรึกษา** ผู้ให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในกลุ่มถึง การนำข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในด้านต่างๆ มาประกอบการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษา ซึ่ง ได้แก่ การใช้คำถามปลายเปิด ปลายปิด การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ และการให้กำลังใจแก่สมาชิกภายในกลุ่ม

2.6. **ขั้นติดตามผลการให้คำปรึกษา** ผู้ให้คำปรึกษาติดตามผลการให้คำปรึกษาหลังจากที่นักเรียนในกลุ่มได้รับคำปรึกษาแล้ว ว่านักเรียนรู้จักข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในด้านต่างๆ เป็นอย่างไร

3. **ขั้นยุติการให้คำปรึกษา** ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนสรุปถึงสิ่งที่ได้รับจากการให้คำปรึกษา

4. **ผู้ให้คำปรึกษานัดหมาย** วันเวลา ในการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

อุปกรณ์

1. เอกสาร โลกกว้างทางอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจ และความร่วมมือในการทำแบบทดสอบ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

แนวทางในการเลือกอาชีพ

แนวทางการเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองมีองค์ประกอบที่จะต้องพิจารณา ดังต่อไปนี้คือ

1. ความคาดหวังในอาชีพ ก่อนที่นักเรียนจะตัดสินใจเลือกงาน นักเรียนจะต้องคิดถึงสิ่งต่างๆ ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำงานของนักเรียน เช่น ความสามารถในการช่วยเหลือสังคม รายได้สูง ความมีชื่อเสียง มีอำนาจมากกว่าคนอื่น มีเพื่อนมาก และมีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น นักเรียนจะต้องจัดอันดับความสำคัญก่อนหลังของสิ่งที่นักเรียนคาดว่าจะได้รับจากการเลือกงานนั้นๆ เพื่อจะให้นักเรียนเลือกงานได้ตรงกับสิ่งที่นักเรียนต้องการมากที่สุด
2. เตรียมร่างกายของตนเอง เพราะอาชีพบางอย่างต้องพิจารณาจาก รูปร่าง ลักษณะของร่างกายประกอบ เช่น ตำรวจ ทหาร ต้องพิจารณาจากน้ำหนัก ส่วนสูง สายตา เป็นต้น
3. คุณวุฒิทางการศึกษา อาชีพแต่ละอาชีพต้องการบุคคลที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน ดังนั้น การที่นักเรียนต้องการประกอบอาชีพใด จะต้องมีการเตรียมตัว ฝึกฝน วิชาความรู้ในด้านนั้นๆ เช่น อาชีพทางด้านอุตสาหกรรม นักเรียนต้องจบ ปวช. ปวส. หรือปริญญาตรี ทางด้านช่าง ซึ่งมีหลายสาขา เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อม เป็นต้น จึงจะประกอบอาชีพเหล่านั้นได้
4. ความสนใจ นักเรียนจะมีความสุขมากยิ่งขึ้นในการทำงาน ถ้านักเรียนมีความสนใจในงานนั้นๆ อยู่แล้ว ซึ่งจะส่งผลต่อการประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ
5. ความสามารถพิเศษ คือ ความสามารถทางธรรมชาติของนักเรียนเอง งานต่างๆ ต้องการความสามารถพิเศษที่แตกต่างกัน เช่น หมอฟัน ช่างอิเล็กทรอนิกส์ หรือช่างนาฬิกา ควรจะมีทั้งมือที่ดี และคล่องแคล่วว่องไว การเป็นครู หนายความ พนักงานขาย ควรมีความสามารถด้านการใช้ภาษาที่ดี

ลักษณะบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับอาชีพ

1. ลักษณะทางบุคลิกภาพ ชี้อาย เกรงใจ ถ่อมตัว จริงใจ หนักแน่น ไม่เพ้อฝัน
มีอารมณ์มั่นคง มีมานะอดทน ไม่ท้อถอย

แนวทางการศึกษา ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม

อาชีพ ช่างเทคนิค ช่างเครื่องยนต์ ช่างฟิต ช่างสำรวจ
ช่างไฟฟ้า และกลุ่มอาชีพทางวิศวกร วิศวกรเครื่องกล
เหมืองแร่ โยธา นอกจากนี้ยังมีอาชีพ ด้านเกษตรกรรม
2. ลักษณะทางบุคลิกภาพ ชอบสังเกต วิเคราะห์ วิจัย มีหลักเกณฑ์ และ
เหตุผล สงสัยใฝ่รู้ ละเอียดยรอบคอบ

แนวทางการศึกษา แพทย์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์

อาชีพ แพทย์ นักเคมี นักฟิสิกส์ นักชีววิทยา นักคณิตศาสตร์
นักธรณีวิทยา เกษตรกร
3. ลักษณะทางบุคลิกภาพ ชอบทำอะไรตามอารมณ์ มีความคิดริเริ่ม ชอบแสดงออก
รักความเป็นอิสระ ชอบสร้างวิมาน และคิดในสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ไม่ชอบงานที่มีใครสร้างตายตัว

แนวทางการศึกษา ศิลปศาสตร์ ศิลปกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางค์

อาชีพ จิตรกร มัณฑนากร ช่างภาพ นักข่าว ประชาสัมพันธ์
นักแสดง นักเขียน นักแต่งเพลง นักดนตรี
4. ลักษณะทางบุคลิกภาพ ชอบสังคม มีอุดมคติ น่าเชื่อถือ และรับผิดชอบ พึงพอใจ
กับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูล สอน ฝึกอบรม
รักษาและให้กำลังใจผู้อื่น

แนวทางการศึกษา บริหารธุรกิจ พณิชยการ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์

อาชีพ ครู อาจารย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักรัฐศาสตร์
5. ลักษณะทางบุคลิกภาพ เชื่อมั่นในตนเอง ชอบแสดงออก คล่องแคล่วว่องไว ชอบ
โน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้คล้อยตามตน ทะเยอทะยาน ชอบ
สังคม ชอบเป็นจุดเด่น ช่างพูด

แนวทางการศึกษา บริหารธุรกิจ พณิชยการ นิติศาสตร์

อาชีพ นักวิจัยตลาด นายธนาคาร ผู้ขายประกัน พนักงานขาย

- สินค้ำ นายหน้า ทนายความ ผู้พิพากษา อัยการ
 ประชาสัมพันธ์ งานท่องเที่ยว
6. ลักษณะทางบุคลิภาพ ชอบทำตามคำชี้แนะของผู้อื่น ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง
 ชอบคล้อยตามกฎเกณฑ์ที่เคยปฏิบัติ เป็นคนมีระเบียบ
 รับผิดชอบ อดทน
- แนวทางการศึกษา บริหารธุรกิจ พณิชยการ
- อาชีพ เลขานุการ เสมียน พนักงานบัญชี พนักงานธุรการ หรือ
 งานที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษ์

ความสำคัญและลักษณะงานในสาขาวิชาในสายอาชีพ

ประเภทช่างอุตสาหกรรม

1. สาขาวิชาช่างกลโรงงาน

ลักษณะของสาขาวิชา

สาขาวิชาช่างกลโรงงาน ลักษณะงานของสาขาวิชาชีพนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เรียนรู้เกี่ยวกับการปรับแต่งโลหะทั่วไป ใช้เครื่องจักรตัดแต่งโลหะ เช่น เครื่องกลึง เครื่องกัดพื้นเฟือง เครื่องเลื่อย และหินลับ ซ่อมบำรุงและรักษาเครื่องมือเครื่องจักร

คุณสมบัติของผู้เรียน

เป็นผู้มีความเข้มแข็ง อดทน ใจเย็น สะอาด รอบคอบ มีความมั่นใจในตนเอง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สู้งานหนักได้ มีนิสัยชอบค้นคว้า สนใจในวิชาการใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้ที่มีการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษดีพอสมควร และมีความถนัดในการใช้เครื่องทางช่างต่าง ๆ สำหรับทุนที่ใช้ในการศึกษาของภาครัฐ ภาคเรียนละประมาณ 4,500 บาท ภาคเอกชน ภาคเรียนละ 7,500 บาท (ไม่รวมค่าวัสดุอุปกรณ์)

โอกาสการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้า

ผู้จบการศึกษาด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้ตามสาขาวิชาชีพที่เรียนมาในหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ บริษัท และโรงงานอุตสาหกรรมของเอกชน เมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพได้

2. สาขาวิชาช่างไฟฟ้า

ลักษณะของสาขาวิชา

เป็นสาขาวิชาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เรียนรู้การติดตั้งเดินสายไฟฟ้า ต่ออุปกรณ์ไฟฟ้า ติดตั้งเครื่องมือวัดไฟฟ้า ต่อวงจรไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ป้องกันไฟฟ้า ระบบสายล่อฟ้า และการบำรุงรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้า ตรวจสอบ รวมถึงอ่านแบบ และประมาณการวัสดุเครื่องมือ

คุณสมบัติของผู้เรียน

เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ อดทน ใจเย็น สะอาด รอบคอบ มีความมั่นใจในตนเอง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่กลัวความสูง สู้งาน มีนิสัยชอบค้นคว้า สนใจในวิชาการใหม่ อยู่เสมอ และเป็นผู้ที่มีการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดีพอสมควร และมีความถนัดในการใช้เครื่องมือทางช่างต่าง ๆ ต่าง ๆ สำหรับทุนที่ใช้ในการศึกษาของ

ภาครัฐภาคเรียนละประมาณ 4,500 บาท ภาคเอกชน ภาคเรียนละ 7,500 บาท (ไม่รวมค่าวัสดุอุปกรณ์)

โอกาสในการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้า

ผู้จบการศึกษาด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้ตามสาขาวิชาที่เรียนมา ผู้จบการศึกษาด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้ตามสาขาวิชาชีพที่เรียนมาในหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ บริษัท และโรงงานอุตสาหกรรมของเอกชน หรือประกอบอาชีพส่วนตัวได้เมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพได้

3. สาขาวิชาช่างยนต์

ลักษณะของสาขาวิชา

สาขาวิชาช่างยนต์เป็นสาขาวิชาที่สามารถประกอบอาชีพส่วนตัวได้เป็นพิเศษ เพราะในปัจจุบันความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสูงอย่างรวดเร็ว มีการผลิตและการส่งออกเกี่ยวกับเครื่องมืออุปกรณ์ด้านเครื่องยนต์ และการประกอบรถยนต์เป็นจำนวนมาก การศึกษาสาขาวิชานี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้เกี่ยวกับการติดตั้ง ประกอบ ซ่อม อุปกรณ์เครื่องยนต์ทุกชนิด การปรับแต่งชิ้นส่วนของเครื่องยนต์ การตรวจสภาพ ตลอดจนการบำรุงรักษาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ของเครื่องยนต์

คุณสมบัติของผู้เรียน

เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สูงानหนักได้ มีความละเอียดรอบคอบ อดทนสูง มีนิสัยชอบค้นคว้า สนใจในวิชาการใหม่ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้มีผล การเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดีพอสมควร และมีความถนัดในการใช้เครื่องมือ ช่าง สำหรับทุนที่ใช้ในการศึกษาของภาครัฐภาคเรียนละประมาณ 4,500 บาท ภาคเอกชน ภาคเรียนละ 7,500 บาท (ไม่รวมค่าวัสดุอุปกรณ์)

โอกาสในการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้า

ผู้จบการศึกษาในด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้ตามผู้จบการศึกษาด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้ตามสาขาวิชาที่เรียนมา ผู้จบการศึกษาด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้ตามสาขาวิชาชีพที่เรียนมาในหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ บริษัท และโรงงานอุตสาหกรรมของเอกชน หรือประกอบอาชีพส่วนตัวได้เมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพได้

ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

1. สาขาวิชาบัญชี

ลักษณะของสาขาวิชา

เป็นสาขาวิชาตลาดแรงงานต้องการสาขาหนึ่ง ลักษณะงานของสาขานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรายการบัญชีประเภทต่างๆ เอกสารเกี่ยวกับการเงินการบัญชี แยกประเภท

ใบสำคัญของสถานประกอบการธุรกิจ สถาบันเอกชน หรือหน่วยงานรัฐบาล บันทึกผลทางการเงิน

คุณสมบัติของผู้เรียน

เป็นผู้ที่มีความละเอียด รอบคอบ มีไหวพริบดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซื่อสัตย์ น่าเชื่อถือ ใฝ่เรียนรู้การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และชอบเกี่ยวกับตัวเลข มีความคิดริเริ่ม และมีผลการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ดี

โอกาสในการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้า

ผู้จบการศึกษาในด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้หลายด้าน เช่น พนักงานบัญชี หรือการเงิน เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่พัสดุ ผู้ช่วยสมุหบัญชี พนักงานรับจ่ายเงินในธนาคาร ทั้งภาครัฐและเอกชน บริษัท ห้างร้าน เป็นต้น

2. สาขาวิชาการตลาด

ลักษณะของสาขาวิชา

เป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ รวมทั้งระบบด้านการตลาด การขาย การผลิต การบริโภคและการบริการ ลักษณะของการศึกษาวิชาชีพนี้นี้ศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้ของสินค้า การผลิต การส่งออก ทั้งภายในและต่างประเทศ การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับทางด้านธุรกิจ

คุณสมบัติของผู้เรียน

เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี มนุษย์สัมพันธ์ดี กิริยาท่าทางสุภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีไหวพริบดี พุดเก่ง รักการอ่าน ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะข่าวสารทางด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการตลาด ระดับการเรียนปานกลางก็สามารถศึกษาต่อในสาขานี้ได้

โอกาสในการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้า

ผู้จบสาขาวิชานี้สามารถประกอบอาชีพในสาขาวิชาที่เรียนทั้งของหน่วยงานของรัฐ บริษัท และโรงงานอุตสาหกรรมของเอกชน หรือนำไปประกอบอาชีพส่วนตัว จบการศึกษาแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นหรือประกอบอาชีพได้

3. สาขาวิชาเลขานุการ

ลักษณะของสาขาวิชา

ลักษณะของการศึกษาสาขาวิชานี้ เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสำนักงาน เช่น การบันทึกรายงานการประชุม การโต้ตอบจดหมายที่เกี่ยวข้องกับงาน แฟ้มเอกสาร และงานที่หัวหน้างานมอบหมาย เพื่อแบ่งเบาจากหัวหน้างาน การกำหนดและการนัดหมายต่างๆ

คุณสมบัติของผู้เรียน

เป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะทำงานเกี่ยวกับเอกสาร งานสำนักงาน มีบุคลิกภาพ คล่องแคล่ว ว่องไว สุขุม รอบคอบ อดทน ขยัน สามารถเก็บความลับได้ มีไหวพริบดี มี

ความกระตือรือร้นในการหาข้อมูลและหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ มนุษย์สัมพันธ์ดี โดยเฉพาะมีความสามารถในการพูดและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

โอกาสในการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้า

ผู้จบการศึกษาด้านนี้สามารถประกอบอาชีพได้ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะของภาคเอกชนเป็นงานที่ท้าทายความสามารถ จบการศึกษาแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพได้

4. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์

ลักษณะของสาขาวิชา

เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานของโปรแกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเอกสาร ตาราง ตัวเลข วิเคราะห์ คำนวณ และงานด้านธุรกิจ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ และการนำไปประยุกต์ใช้ตามความต้องการ

คุณสมบัติของผู้เรียน

เป็นผู้ที่ชอบคิด ชอบวิเคราะห์ ชอบคำนวณ มีความคิดสร้างสรรค์ ละเอียดรอบคอบ ช่างสังเกต ชอบค้นคว้า และความจำดี มีความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ดีพอสมควร

โอกาสในการประกอบอาชีพ และความก้าวหน้า

ผู้จบการศึกษานี้สามารถประกอบอาชีพได้ทั้งภาครัฐและเอกชน บริษัทห้างร้านต่างๆ จบการศึกษาแล้วสามารถศึกษาต่อในระดับสูงหรือประกอบอาชีพได้

ชื่ออาชีพตามประเภทการศึกษา

1. อาชีพที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ อาชีพ ครูอนุบาล ครูประถมศึกษา ครูมัธยมศึกษา นักบริหารการศึกษา เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา ผู้ฝึกสอนกีฬา นันทนาการ นักแนะแนว อาจารย์สอนวิชาสุขศึกษา นักจิตวิทยา นักวิจัยการศึกษา นักวิชาการด้านพัฒนาหลักสูตร
2. อาชีพที่เกี่ยวกับการบริการสังคม ได้แก่ อาชีพ นักเศรษฐศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยา นักบริหารการศึกษา เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา ผู้ฝึกสอนกีฬา นักสังคมสงเคราะห์ นักพัฒนาชุมชน
3. อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ อาชีพ สัตว์แพทย์ สัตว์บาล นักเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นักปฐพีวิทยา นักพืชไร่ นักพืชสวน นักอุตสาหกรรมเกษตร นักเทคโนโลยีการอาหาร นักวิชาการป่าไม้ นักเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ นักพฤกษศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ทางทะเล นักเศรษฐศาสตร์เกษตร นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางไม้และเยื่อกระดาษ
4. อาชีพในกลุ่มวิทยาศาสตร์ ได้แก่ อาชีพ นักวิทยาศาสตร์ นักเคมี นักดาราศาสตร์ นักฟิสิกส์ นักอุตุนิยมวิทยา นักธรณีวิทยา นักคณิตศาสตร์ นักสถิติ เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์อาชีพ นักนิเวศน์วิทยา
5. อาชีพในกลุ่มภาษา ได้แก่ อาชีพ นักภาษาศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ นักวรรณคดี นักประวัติศาสตร์ศิลปะ นักปรัชญา นักโบราณคดี ภัณฑารักษ์ นักวิจารณ์ นักเขียน บทความ สารคดี นักปรัชญา
6. อาชีพในกลุ่มวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ได้แก่ อาชีพ วิศวกรเคมี วิศวกรเครื่องกล วิศวกรเหมืองแร่ วิศวกรอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า วิศวกรอุตสาหกรรม นักผังเมือง ภูมิสถาปนิก สถาปนิก นักประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์
7. อาชีพในกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ อาชีพ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร นักเทคนิคการแพทย์ นักกายภาพบำบัด พยาบาล นักสาธารณสุข นักรังสีเทคนิค นักกิจกรรมบำบัด นักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ
8. อาชีพในกลุ่มศิลปะ ได้แก่ อาชีพ จิตรกร ประติมากร มัณฑนากร นฤมิตศิลป์ ศิลปินสาขาทัศนศิลป์ นักออกแบบนิเทศศิลป์ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ นักแสดง ช่างตกแต่งหน้าร้าน ผู้แสดงระบำ นักดนตรี ศิลปินสาขาประยุกตศิลป์ ช่างเขียนแบบโฆษณา นักออกแบบเครื่องเคลือบดินเผา นักออกแบบเครื่องแต่งกาย
9. นักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและพาณิชยศาสตร์

ครั้งที่ 5

การเลือกงานหรืออาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มเลือกอาชีพที่จะประกอบในอนาคตได้เหมาะสมกับคุณลักษณะของตนเอง

ระยะเวลา 50 นาที

ลักษณะการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนเรื่องที่ได้สนทนาในครั้งที่แล้ว และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับคุณลักษณะของตนเอง
2. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ ตลอดจนอภิปรายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 2.1 ขั้นการวิเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มเลือกอาชีพที่ตนเองอยากจะประกอบในอนาคตมา 1 อาชีพ โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพมาประกอบการตัดสินใจ
 - 2.2. ขั้นการสังเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันสังเคราะห์ข้อมูลของสมาชิก และข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อให้สมาชิกคนนั้นๆ รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น
 - 2.3 ขั้นการวินิจฉัย ผู้ให้คำปรึกษาและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง และอาชีพของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ว่าเหมาะสมกับตัวของเขามากน้อยเพียงใด
 - 2.4.ขั้นการทำนาย ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนคาดการณ์ว่าตนเองจะเลือกอาชีพได้เหมาะสมมากน้อยเพียงใด
 - 2.5 ขั้นการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในกลุ่ม ถึงวิธีการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองโดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษา ซึ่ง ได้แก่ การใช้คำถามปลายเปิด ปลายปิด การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ และการให้กำลังใจแก่สมาชิกภายในกลุ่ม

2.6. ขั้นติดตามผลการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดูตามผลการให้คำปรึกษา หลังจากให้นักเรียนในกลุ่มได้รับคำปรึกษาแล้ว ว่านักเรียนเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง มากน้อยเพียงใด

3. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนสรุปผลของการให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพ

4. ผู้ให้คำปรึกษานัดหมาย วันเวลา ในการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

อุปกรณ์

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 6 เจตคติในการเลือกอาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่จะประกอบในอนาคตของตนเอง

ระยะเวลา 50 นาที

ลักษณะการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนเรื่องที่ได้สนทนาในครั้งที่แล้ว และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่ออาชีพที่นักเรียนตัดสินใจเลือกที่จะประกอบในอนาคต

2. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ ตลอดจนอภิปรายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นการวิเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนในกลุ่มวิเคราะห์ถึงเจตคติของตนเองที่มีต่ออาชีพต่าง ๆ แล้วเล่าให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

2.2 ขั้นการสังเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จากการแสดงความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ภายในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น

2.3 ขั้นการวินิจฉัย ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนร่วมกันวินิจฉัยเจตคติในการเลือกอาชีพของสมาชิกแต่ละคน ที่ได้จากการสังเคราะห์ ว่าเหมาะสมกับอาชีพนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด

2.4 ขั้นการทำนาย ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกภายในกลุ่มคาดการณ์ว่า การที่สมาชิกแต่ละคนมีเจตคติในการเลือกอาชีพแบบนี้จะส่งผลต่อตัวเขาอย่างไร ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.5 ขั้นการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในกลุ่ม ถึงการมีเจตคติที่ดีต่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง อันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษา ซึ่ง ได้แก่ การใช้

คำถามปลายเปิด ปลายปิด การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ และการให้กำลังใจแก่สมาชิกภายในกลุ่ม

2.6 ขั้นการติดตามผล ผู้ให้คำปรึกษาดูตามผลการให้คำปรึกษาหลังจากที่นักเรียนในกลุ่มได้รับคำปรึกษาแล้ว ว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

3. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนสรุปผลของการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนได้รับจากการให้คำปรึกษา

4. ผู้ให้คำปรึกษานัดหมาย วันเวลา ในการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

อุปกรณ์

-

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจ
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 7

การวางแผนและการเตรียมตัวของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนการเลือกศึกษาต่อ เพื่อเข้าสู่อาชีพที่นักเรียนต้องการ หรือออกไปประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

ระยะเวลา 50 นาที

ลักษณะการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนเรื่องที่ได้สนทนาในครั้งที่แล้ว และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนได้วางแผนในการเลือกศึกษาต่อ หรือเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของตนเอง

2. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ ตลอดจนอภิปรายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นการวิเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียน วิเคราะห์ว่าในการออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามที่นักเรียนตัดสินใจเลือกนั้น นักเรียนต้องมีการวางแผนและการเตรียมตัวอย่างไรบ้าง

2.2 ขั้นการสังเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษาสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น

2.3 ขั้นการวินิจฉัย ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสังเคราะห์เกี่ยวกับการวางแผนและการเตรียมตัวในการออกไปประกอบอาชีพของตนเอง

2.4 ขั้นการทำนาย ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนทำนายว่า จากการวางแผนและการเตรียมตัวไปประกอบอาชีพของตนเอง น่าจะประสบความสำเร็จหรือมีอุปสรรคอะไรบ้าง

2.5 ขั้นการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเกี่ยวกับวิธีการวางแผนและการเตรียมตัวเพื่อออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในสาขาที่นักเรียนตัดสินใจเลือกแล้ว โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้เทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษา ซึ่ง ได้แก่ การใช้คำถามปลายเปิด ปลายปิด การอธิบาย การให้ข้อเสนอแนะ การให้กำลังใจแก่สมาชิกภายในกลุ่ม และการสรุป

2.6 ขั้นตอนติดตามผลการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาดูตามผลการให้คำปรึกษา หลังจากที่นักเรียนในกลุ่มได้รับคำปรึกษาแล้ว ว่านักเรียนเลือกสาขาวิชาในการศึกษาต่อ เลือกประกอบอาชีพเหมาะสมกับตนเองเพียงใด

3. ขั้นตอนการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนสรุปผลที่ได้จากการให้คำปรึกษาในครั้งนี้

4. ผู้ให้คำปรึกษานัดหมาย วันเวลา ในการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

อุปกรณ์

-

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจ และความร่วมมือในการให้คำปรึกษา

ครั้งที่ 8
ปัจจัยนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองหลังจากที่ได้รับการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล
2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญ และตระหนักรู้ ถึงการเตรียมตัวเพื่อเลือก ศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของตนเอง

เวลาที่ใช้ 50 นาที

วิธีการดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนนั่งเป็นวง หันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อดังต่อไปนี้คือ
 - 2.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรจากการเข้าร่วมในการให้คำปรึกษาในครั้งนี้
 - 2.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการให้คำปรึกษาในครั้งนี้ นักเรียนได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด
 - 2.3 นักเรียนเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ ที่มีต่อโครงการพัฒนามุขภาวะทางอาชีพ โดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล
3. ผู้ให้คำปรึกษาสรุปผลการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลที่มีต่อการพัฒนามุขภาวะทางอาชีพ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน และกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจ การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ภาคผนวก ค.

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามวัดภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็น รายข้อ (r)	ข้อ.	อำนาจจำแนกเป็น รายข้อ (r)
1	.29	16	.21
2	.25	17	.33
3	.42	18	.37
4	.29	19	.22
5	.25	20	.21
6	.55	21	.20
7	.25	22	.41
8	.23	23	.29
9	.21	24	.29
10	.25	25	.20
11	.23	26	.25
12	.46	27	.25
13	.38	28	.21
14	.21	29	.29
15	.33	30	.29

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพ

ข้อ	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r)
1	.37
2	.42
3	.30
4	.46
5	.54
6	.37
7	.54
8	.67
9	.67
10	.58
11	.21
12	.46
13	.21
14	.42
15	.41

ตาราง 11 แสดงคะแนนคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติและความสามารถในการเลือกอาชีพของนักเรียนที่ได้คะแนนคุณลักษณะทางอาชีพอยู่ในระดับต่ำ

คนที่	เจตคติในการเลือกอาชีพ	ความสามารถในการเลือกอาชีพ
1	16	6
2	16	5
3	16	~~4~~
4	15	7
5	15	7
6	15	6
7	15	~~4~~
8	14	7
9	14	6
10	14	6
11	14	6
12	14	5
13	14	5
14	14	~~3~~
15	13	7
16	13	7
17	13	6
18	13	5
19	13	~~4~~
20	12	7
21	12	6
22	12	6
23	12	~~3~~
24	11	7
25	11	~~5~~
26	10	~~3~~
27	10	~~5~~

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้าน
เจตคติในการเลือกอาชีพของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนา
วุฒิภาวะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและ
องค์ประกอบของบุคคล

นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ
1	16	19
2	15	20
3	15	19
4	12	18
5	11	13
6	15	19
7	14	18
8	14	16
$\sum x$	112	142
$\bar{x}$	14	17.75
S.D.	1.69	2.43

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนคุณลักษณะทางอาชีพ ด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ตามทฤษฎีวิเคราะห์คุณลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ
1	4	6
2	6	8
3	7	10
4	3	9
5	7	10
6	7	10
7	6	8
8	7	9
$\sum x$	47	70
$\bar{x}$	5.875	8.75
S.D.	1.553	1.389

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายอาสารห์ พรหมรักษ์
วันเดือนปีเกิด	9 กรกฎาคม 2511
สถานที่เกิด	เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	367/4 หมู่บ้านเคหะนคร 2 ซอย 9 ถ.อ่อนนุช ต.ลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520 โทร. 7371533
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	154 ถ.พระราม 1 กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา (สนามกีฬาแห่งชาติ) เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร. 2158221
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2535	ศิลปศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยาและการแนะแนว) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
พ.ศ. 2537	รัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2543	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร